Handreiking Ouders en LOB voor het vmbo

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Bijzondere Leerstoel LEEROMGEVING & -LOOPBANEN

Kenniscentrum Talentontwikkeling

HOGESCHOOL ROTTERDAM

In opdracht van de ministeries van SZW en OCW
In het kader van het City Deal project preventie jeugdwerkeloosheid migrantenjongeren
'Ouderbetrokkenheid bij loopbaanontwikkeling van vmbo-leerlingen'.

april 2018

Auteurs van deze handreiking zijn:
Mariëtte Lusse
lector Ouders in Rotterdam Zuid, Hogeschool Rotterdam
Marinka Kuijpers
hoogleraar Leeromgeving en Leerloopbanen in het (v)mbo, Open Universiteit
Monique Strijk
promovenda ouders en LOB, Hogeschool Rotterdam
Annette Diender
zelfstandig ondernemer en procesbegeleider
Annet Hermans
zelfstandig ondernemer en procesbegeleider

Deelnemende scholen:
Echnaton - Almere, Hervormd Lyceum West - Amsterdam, Marcanti College - Amsterdam, Mundus College - Amsterdam, Over Y College - Amsterdam, Heldring College - Den Haag, Piramide College - Den Haag, Roemer Visscher College - Den Haag, Veurs Lyceum - Den Haag, Zuidwest College - Den Haag, Trajectum College - Utrecht, Rotterdams Vakcollege de Hef – Rotterdam, Zuiderpark – Rotterdam, Zuiderzee College – Zaandam.

Communicatieadviseur:
Annika Keij, Hogeschool Rotterdam

Vormgeving en opmaak:
JARGO-design

Foto's:
De foto's op pagina 9 en 19 zijn gemaakt op een interactieve ouderbijeenkomst op het Trajectum College in Utrecht. De foto's op pagina 5, 6, 13, 16, 21, 38 en 56 komen uit een film gemaakt op een interactieve ouderbijeenkomst op het Mundus College in Amsterdam. De foto op pagina 35 komt van de website www.aanpakjeugdwerkeloosheid.nl. De foto op pagina 36 - 39 en 51 zijn gemaakt door de VHTO

Handreiking Ouders en LOB voor het vmbo

Ouders betrekken bij LOB

Loopbaan Ontwikkeling en -Begeleiding (LOB) is een verplicht onderdeel van het examenprogramma van het vmbo. Dat is niet voor niets: als jongeren goede keuzes maken in hun schoolloopbaan, vergroten zij hun kansen op de arbeidsmarkt. Jongeren die hun loopbaancompetenties ontwikkelen, leren beter kiezen en dat is vooral van belang voor jongeren die kwetsbaar zijn op de arbeidsmarkt. Ouders spelen een belangrijke rol in de loopbaanontwikkeling en -keuzes van jongeren. Scholen vinden het echter lastig om juist ouders van kwetsbare leerlingen te betrekken bij de loopbaanontwikkeling en -keuzes van hun kind. Ouders die lager zijn opgeleid ervaren een hogere drempel naar school en vinden het moeilijker om hun kind te begeleiden in de schoolloopbaan, omdat zij twijfelen aan hun rol en capaciteiten op dit vlak.

Twaalf vmbo-scholen in Amsterdam, Almere, Den Haag, Utrecht en Zaanstad zijn aan de slag gegaan met de vraag: hoe kunnen scholen beter met ouders samenwerken zodat ouders hun kinderen beter kunnen begeleiden in de schoolloopbaan? Dit in het kader van het City Deal project 'Ouderbetrokkenheid bij loopbaanontwikkeling van vmbo-leerlingen' geïnitieerd door het ministerie van SZW. Twee Rotterdamse vmbo-scholen hebben een dergelijk traject doorlopen in het kader van het promotieonderzoek van Monique Strijk (Hogeschool Rotterdam). Deze scholen ontdekten dat LOB een positieve impuls kan geven aan de samenwerking met ouders en dat ouderbetrokkenheid een positieve impuls kan geven aan LOB.

De scholen ontwikkelden met de steun van experts op het gebied van ouderbetrokkenheid (Mariëtte Lusse) en LOB (Marinka Kuijpers) een samenhangend en innovatief pakket van loopbaangerichte ouderactiviteiten om de kwantiteit en kwaliteit van gesprekken tussen leerlingen, ouders en school te bevorderen. Met hulp van procesbegeleiders (Annette Diender en Annet Hermans) hebben de scholen de activiteiten in hun school ingevoerd.

De volgende activiteiten zijn ontwikkeld:
- thuisopdrachten om (de kwaliteit van) het gesprek dat ouder en kind thuis voeren over de loopbaanontwikkeling te bevorderen
- loopbaangerichte voortgangsgesprekken tussen mentor, ouder en leerling over de loop-baanontwikkeling en - keuzes van de leerling
- interactieve ouderavonden waarin de leerling een actieve rol heeft en ouders handvatten krijgen om hun kind thuis te begeleiden

Uit het onderzoek naar dit project (Kuijpers, Strijk & Lusse, van Schie, 2018) blijkt dat de activiteiten bijdragen aan het bevorderen van de ondersteuning van ouders aan hun kinderen, vooral als deze activiteiten in samenhang worden aangeboden. Het effect van het werken met thuisopdrachten maakt duidelijk dat ouders daarvoor niet altijd naar school hoeven te komen. Beleid en de faciliteiten op schoolniveau zijn van belang om ondersteuning aan ouders vorm te geven. Het invoeren van nieuwe praktijken heeft tijd nodig om in te slijten, maar er is veel geleerd over hoe een samenhangende aanpak er uit zou moeten zien.

Deze handreiking geeft praktische handvatten voor scholen die de samenwerking met ouders over de begeleiding van de loopbaanontwikkeling van de leerlingen willen verbeteren. De handreiking is bedoeld ter inspiratie van scholen die de samenwerking met ouders meer loopbaangericht willen maken. Het voorbeeldmateriaal is gebaseerd op de activiteiten zoals deze op de deelnemende scholen hebben plaatsgevonden. Uiteraard is het nadrukkelijk de bedoeling dat scholen die hiermee willen werken hieraan een invulling geven die past bij het eigen inzicht, populatie en situatie.

Inhoudsopgave

Ouders betrekken bij LOB 4

Een kader voor samenwerken met ouders aan LOB 8

Een aanpak om ouders te betrekken bij LOB 10

- **Ouderactiviteiten en LOB curriculum vervlechten** 10

- **Loopbaangerichte ouderactiviteiten** 10
  - Thuisopdrachten 11
  - Loopbaangerichte voortgangsgesprekken 14
  - Interactieve ouderbijeenkomsten 17

- **Succesfactoren** 20

- **Aanbevelingen** 22

Verder lezen 23

Werkmateriaal

Jaarplanningen

Leerjaar 1: aanzet zelfbeeld en werkbeeld 26
Leerjaar 2: zelf- en werkbeeld en profielkeuze 27
Leerjaar 3: loopbaansturing en netwerken 28
Leerjaar 4: loopbaansturing en vervolgopleiding 29

Voorbeeldmateriaal

Voorbeelden van thuisopdrachten 31

Kwaliteiten 32
Het beroep van een familielid 36
Het netwerk van je familie 38
Een profiel kiezen 40
Beroepen verkennen 44
De werelden van techniek verkennen 48
Bezoek een open dag in het mbo 52

Gespreksleidraden loopbaangerichte voortgangsgesprekken 56

Kennismakingsgesprek 56
Voorbereiden profielkeuze 58
Zoeken stageplaats 60
Opleidingskeuze 62

Draaiboeken interactieve ouderbijeenkomsten 64

Een spel over motieven, kwaliteiten en beroepen 64
Profielen verkennen in een carrousel 67
Presentaties door leerlingen over hun stage 71
Complimentenwijzer voor ouders 73
Vragenwijzer voor ouders over stages 74

Een kader voor het samenwerken met ouders aan LOB

Loopbaancompetenties van leerlingen

Keuzes maken voor een beroep is lastig, omdat werk verandert, beroepen verdwijnen en nieuwe functies ontstaan. Leerlingen leren betere keuzes maken voor opleiding en beroep in een loopbaangerichte omgeving waar zij ervaringen kunnen opdoen, over die ervaringen kunnen praten met anderen en op basis van die gesprekken keuzes kunnen maken in vervolgstappen. Zij hebben loopbaancompetenties nodig om antwoord te krijgen op de volgende vragen:

- wat wil ik, wat drijft mij? *(motievenreflectie)*
- wat kan ik goed of waar kan ik goed in worden? *(kwaliteitenreflectie)*
- wat voor soort werk past bij mij? *(werkexploratie)*
- hoe bereik ik dat? *(loopbaansturing)*
- wie kan mij daarbij helpen? *(netwerken)*

Het is belangrijk dat leerlingen zelf de regie leren nemen in hun eigen loopbaanontwikkeling, om zich voor te bereiden op een dynamische arbeidsmarkt waar steeds opnieuw keuzes gemaakt moeten worden in hun leren en werken.

Loopbaanondersteuning door ouders

Ouders hebben een grote invloed op de keuzes van leerlingen in het vmbo. Vrijwel alle ouders willen hun kind graag steunen, maar vaak beperkt het gesprek zich tot de vraag 'wat wil je later worden?'. Soms houden ouders zich afzijdig in de loopbaanontwikkeling van hun kind omdat zij niet goed weten hoe zij hun kind kunnen begeleiden of omdat ze denken dat zij er beter aan doen om daar geen rol in te spelen. Het is goed als ouders de loopbaan(keuzes) van hun kind actief volgen. Overmatig sturen en controleren op de loopbaankeuzes kan echter ook averechts uitwerken.

Ouders kunnen een belangrijke positieve rol spelen in de loopbaanondersteuning van hun kind als zij in gesprek gaan over de ambities van hun kind en het kind aanmoedigen om hun motieven en kwaliteiten te onderzoeken. Deze gesprekken helpen de leerling te reflecteren op ervaringen die zij (bijvoorbeeld bij bedrijfsbezoeken en stages) hebben opgedaan en helpen hen bedenken wat een volgende stap kan zijn. Dit kunnen ouders niet zonder meer. Zij hebben hier informatie en/of ondersteuning vanuit school voor nodig. Loopbaanbegeleiding wordt een partnerschap tussen leerling, school en ouder.
Niet alleen ouders, maar ook anderen uit het netwerk van het gezin kunnen kinderen ondersteuning bieden in de (school)loopbaan. Waar steun van lager opgeleide ouders veelal gericht is op emotionele en materiele steun, kunnen hoger opgeleiden uit het netwerk een rolmodel zijn voor de leerling en hen helpen een realistisch beeld te vormen van de mogelijkheden.

Loopbaangericht partnerschap vanuit scholen

Om partnerschap vanuit school te realiseren, is het van belang dat scholen de begeleiding in de loopbaanontwikkeling thuis en op school op elkaar afstemmen en ouders helpen om hun kind thuis te ondersteunen in de loopbaanontwikkeling.

In een loopbaangericht partnerschap met ouders, vervlecht de school het LOB curriculum van de leerlingen met de gesprekscyclus van de ouders. Loopbaangericht partnerschap bestaat uit de onderdelen Contact, Informeren, Ondersteunen en Samenwerken (CIOS):

- het initiëren en onderhouden van individueel, positief *contact* met alle ouders, te beginnen met het vroegtijdig voeren van kennismakingsgesprekken om de basis van de relatie te leggen
- het *informeren* van ouders over de loopbaanontwikkeling van hun kind, het LOB-programma dat de school biedt, de manier waarop ouders hun kind thuis kunnen begeleiden en de actuele stand van zaken op de opleidingsmarkt
- het *ondersteune*n van ouders door gerichte aanwijzingen en thuisopdrachten te bieden voor het voeren van reflectieve loopbaangesprekken thuis
- *samenwerken* met ouders door concrete, wederzijdse afspraken te maken tussen leerling, ouder en mentor over het verloop van en vervolgstappen in de loopbaanbegeleiding. Dit kan plaatsvinden in loopbaangerichte voortgangsgesprekken en in actieve individuele begeleiding van ouder en leerling op ouderbijeenkomsten

Een aanpak om ouders te betrekken bij LOB

Het LOB-curriculum vervlechten met loopbaangerichte ouderactiviteiten

School en ouders werken samen om de leerling te ondersteunen in diens ontwikkeling en toekomstperspectief. Het project laat zien dat ouderactiviteiten het meest effectief zijn als zij een samenhangend geheel vormen en het LOB-curriculum van de leerlingen volgen. Voor de effectiviteit van loopbaanbegeleiding is enerzijds van belang dat alle afzonderlijke activiteiten en gesprekken zichtbaar voor leerlingen met elkaar worden verbonden in een doorgaande lijn. Anderzijds is van belang dat een cyclisch proces wordt vormgegeven van het opdoen van ervaringen, dialoog over deze ervaringen en het maken van een keuze, het opdoen van een nieuwe ervaring et cetera. Ouders kunnen worden betrokken in dit cyclisch proces. Ouders kunnen ervaringen en keuze helpen voorbereiden en nabespreken met hun kind. Een activiteit in het curriculum (een bedrijfsbezoek, mini-stage of sectorkeuze) wordt bijvoorbeeld voorbereid met een huiswerkopdracht en nabesproken in een loopbaangericht voortgangsgesprek. Elk leerjaar heeft een eigen accent en dynamiek en vraagt dus ook om een ander arrangement van LOB activiteiten met de leerlingen en met de ouders.

Om te voorkomen dat er ad hoc activiteiten worden ingevoerd is het wenselijk om eerst na te denken over de vormgeving van het LOB-curriculum en de cyclus van ouderactiviteiten voor een leerjaar als geheel en dan pas de afzonderlijke activiteiten vorm te geven. Een school kan beginnen met het aanpassen van de ouderactiviteiten in één leerjaar en dat uitbouwen tot een samenhangende aanpak van begin jaar één tot eind leerjaar vier. Een goed ontwikkeld arrangement kan jaarlijks (met kleine aanpassingen) herhaald worden.

Hier volgen voorbeelden van hoe de school een samenhangende cyclus kan ontwikkelen van LOB-activiteiten met leerlingen en activiteiten met ouders, passend bij elk leerjaar kan inrichten. Uiteraard op maat te maken naar het niveau en profiel van de opleiding en de wensen van de school:

leerjaar 1	aanzet zelfbeeld en werkbeeld
leerjaar 2	zelf- en werkbeeld en profielkeuze
leerjaar 3	loopbaansturing en netwerken
leerjaar 4	loopbaansturing en vervolgopleiding

Loopbaangerichte ouderactiviteiten

Het project op de veertien vmbo's heeft een drietal activiteiten opgeleverd die vorm geven aan loopbaangericht partnerschap: thuisopdrachten, loopbaangerichte voortgangsgesprekken en interactieve ouderbijeenkomsten. Hieronder is de kern beschreven uit de veelheid aan manieren waarop de scholen deze activiteiten hebben vormgegeven. Er zijn vele variaties mogelijk die elke school op maat kan maken voor het specifieke (moment in het) leerjaar waarin zij aangeboden worden.

Thuisopdrachten

Wat

Mentoren geven een loopbaangerichte opdracht aan leerlingen mee om het gesprek met ouders thuis op gang te brengen. De opdrachten kunnen ouders ook helpen om samen met hun kind gericht een loopbaangerichte activiteit te bezoeken (open dagen, opleidingsmarkten en dergelijke) en daarop te reflecteren. Thuisopdrachten zijn loopbaangericht als zij ouder en kind helpen om te reflecteren op de motieven, kwaliteiten, werk te onderzoeken, vervolgstappen te nemen en/of het netwerk van de leerling uit te breiden. Een goede thuisopdracht is haalbaar en uitdagend voor zowel de ouders als de leerling waardoor zij in staat en bereid zijn de opdracht uit te voeren en te begeleiden, en als het nieuwe inzichten oplevert. De school verwacht van alle leerlingen dat zij de thuisopdrachten maken met een ouder of iemand anders uit het netwerk van het gezin. De opdracht is ingebed in het LOB-curriculum van de leerlingen en in de cyclus van ouderactiviteiten.

Waarom

Met je kind praten over school is de meest effectieve vorm van ouderbetrokkenheid, maar het vergt veel kennis, inzicht en zelfvertrouwen van de ouder om een gesprek te voeren dat de leerling helpt bij de ontwikkeling van zijn of haar loopbaancompetenties. Thuisopdrachten geven ouders handvatten voor hun ondersteunende rol en dragen bij aan de kwaliteit en loopbaangerichtheid van het gesprek dat ouder en kind thuis voeren over de loopbaanontwikkeling van de leerling. De opdrachten geven de ouders de gelegenheid meer mee te groeien in de loopbaanontwikkeling van de leerling en een reëel beeld te ontwikkelen van een passend loopbaanperspectief van hun kind.

Moeder: *"Als de school hier niets aan gedaan had, had mijn kind gezegd 'jij moet een keuze maken'. Dan had ik niet goed geweten wat wij zouden moeten kiezen, waar wij over moesten praten. Die blaadjes hielpen."*

Leraar: *"Het gesprek is op gang gebracht. Veel meer dan ooit tevoren is er gesprek tussen ouders en leerling - door thuisopdracht en ouderavond. Ouders weten nu veel meer over de vakkenpakketkeuze en wat het eigen kind wil kiezen."*

Hoe

Voorbereiden

Stel als team vast:

Hoe je de thuisopdracht inbedt:

- in het LOB curriculum op school (waar bouwt de opdracht op voort en wat wordt er met de opdracht gedaan: hoe en wanneer voorbereiden en nabespreken in de klas?)
- in de cyclus met ouders (hoe en wanneer ouders informeren over thuisopdrachten in het algemeen en de specifieke opdracht aankondigen en nabespreken, bijvoorbeeld in een loopbaangericht voortgangsgesprek of leerlingen laten presenteren bij een interactieve ouderavond)

Welk pakket aan opdrachten je aanbiedt:

- welke ervaringen en keuzes kunnen onderwerp zijn van een thuisopdracht en wat deze opdracht moet opleveren
- rond welke momenten er per leerjaar opdrachten ontwikkeld zullen worden en hoe de opdrachten voorbereidend kunnen zijn op te maken keuzes (bijvoorbeeld voorafgaand aan een profielkeuze)
- hoe en wanneer je de opdrachten evalueert met collega's, ouders en leerlingen en op basis daarvan aanscherpt

Hoe de organisatie van de thuisopdracht er uit ziet:

- wie er per leerjaar de opdrachten zullen ontwikkelen (bijvoorbeeld een mentor, een vakdocent, de decaan) en hoe de conceptopdracht wordt besproken en aangescherpt met de andere collega's uit het betreffende leerjaar
- hoe en wanneer de betreffende mentoren of vakdocenten de opdrachten ontvangen (bijtijds, zodat zij voldoende tijd hebben de opdracht uit te zetten)
- hoe en wanneer mentoren elke opdracht zullen aankondigen bij de ouders en uitzetten onder de leerlingen (bijtijds zodat zij de tijd hebben de opdracht te maken)

Ontwikkelen

Iedere thuisopdracht bestaat uit een korte, heldere en aantrekkelijke:

- inleiding over het waarom van de opdracht
- instructie over wat er van leerling en ouder verwacht wordt en hoeveel tijd dat ongeveer zal kosten
- vorm waarin de rapportage over de opdracht kan plaatsvinden
- vermelding over waar, wanneer en hoe de terugkoppeling zal plaatsvinden

Een thuisopdracht:

- is qua taalniveau, omvang en moeilijkheidsgraad haalbaar voor de ouderpopulatie
- is uitdagend en aantrekkelijk voor de leerling
- houdt rekening met gevoeligheden. Vraag bijvoorbeeld in opdrachten over beroepen in het netwerk van de leerling eerst het beroep en dan de relatie van degene met dat beroep tot de leerling (moeder, oom, buurvrouw)
- biedt een uitweg aan leerlingen die niet terug kunnen vallen op hun ouders (vraag met wie ze de opdracht gaan maken (vader, moeder, nicht, buurman enzovoort))

Uitzetten

Elke mentor:

- denkt mee wie uit het netwerk van het gezin van de leerling de opdracht kan uitvoeren als de ouders daar niet toe in staat zijn
- brengt bij het nabespreken in kaart welke leerling de opdracht gemaakt heeft en zo niet, wat kan helpen dit bij een volgende opdracht wel te laten lukken.

Leerling: "Ik heb de opdracht niet gedaan met mijn ouders: Mijn vader is niet in Nederland en mijn moeder spreekt geen Nederlands."

Tip: bekijk met leerlingen waarvan de ouders niet in staat zijn de opdracht met hun kind uit te voeren, welke andere volwassene uit het netwerk van het gezin de opdracht met de leerling kan maken.

Voorbeelden van thuisopdrachten

Thuisopdrachten zijn mogelijk in vele variaties, bijvoorbeeld opdrachten gericht op:

- Kwaliteiten
- Het beroep van een familielid
- Het netwerk van je familie
- Profiel kiezen
- Beroepen verkennen
- De werelden van techniek verkennen
- Een handvat voor het bezoek aan een open dag

Loopbaangerichte voortgangsgesprekken

Wat

Loopbaangerichte voortgangsgesprekken zijn individuele gesprekken die mentor, ouder en leerling gedurende het schooljaar voeren over de loopbaanontwikkeling en - keuzes van de leerling. Het ontdekken, ontwikkelen en benutten van kwaliteiten en motieven en het vaststellen van vervolgstappen en hulpbronnen (netwerk) zijn onderwerp van gesprek.
De leerling houdt de regie op de eigen (loopbaan-)ontwikkeling door de voortgang en vervolgstappen in zijn of haar loopbaanontwikkeling, de reflectie daarop en de te nemen vervolgstappen zelf te presenteren. Leerling, mentor en ouders maken concrete afspraken over de begeleiding die zij de leerling hierin thuis en op school zullen bieden. Voortgangsgesprekken vormen een cyclus, waarin per leerjaar en per moment in het leerjaar een ander accent gelegd wordt, aansluitend op het LOB-curriculum van de school. De school biedt voortgangsgesprekken aan alle ouders aan en verwacht van alle ouders en leerlingen dat zij bij deze gesprekken aanwezig zijn.

Waarom

Het doel van loopbaangerichte voortgangsgesprekken is het reflecteren op en ondersteunen van de loopbaanontwikkeling van de leerling thuis en op school.
De LOB-voortgangsgesprekken vervangen de traditionele rapportgesprekken en wijken op essentiële punten van deze gesprekken af. Doordat de loopbaanontwikkeling van de leerling centraal staat, hebben deze gesprekken een meer positieve insteek en een bredere agenda dan het traditionele rapportgesprek. Het bespreken van de cijfers staat ten dienste van ontwikkelpunten in de loopbaanontwikkeling. Niet alleen de mentor, maar ook leerling en ouders hebben een actieve rol in het gesprek.

Leraar: *"Dit was voor het eerst dat ik echt iets had van 'ok, nu is de ouder echt betrokken bij het proces van keuzes maken van zijn of haar kind'. Van sommige ouders weet ik dat ze er heel veel over praten thuis, maar nu had ik het bij alle ouders dat ik dacht van 'nu begrijp je een beetje waar we dit voor doen en waarom we het belangrijk vinden."*

Leerling (over een presentatie): *"Het was voor het eerst dat mijn moeder met aandacht naar me luisterde".*

Hoe

Bespreekpunten

In grote lijnen ziet de agenda van het voortgangsgesprek er als volgt uit (de uitwerking wisselt per schooljaar):

- de ontwikkeling van de leerling zowel op school, thuis en buitenschools aan de hand van concrete ervaringen die de leerling heeft opgedaan (aansluitend en voorbereidend op concrete activiteiten als mini-stages, sectorkeuzes e.d.)
- reflectie op deze ervaringen m.b.t. de motieven en kwaliteiten van de leerling
- het uitzetten of nabespreken van thuisopdrachten
- de resultaten van de leerling en het vaststellen waar op dat vlak extra inzet nodig is om de gewenste vervolgstappen mogelijk te maken
- concrete afspraken over het opdoen van nieuwe ervaringen, het zetten van vervolgstappen en/of het inzetten van het netwerk door de leerling en over de begeleiding die school en ouders de leerling hierbij zullen bieden
- ruimte voor bespreekpunten die ouders en/of leerlingen willen inbrengen
- afspraken over waar, wanneer en waarover ouder en mentor elkaar weer spreken

Gespreksvoering

Een loopbaangericht voortgangsgesprek is een gesprek waarbij:

- de mentor de leiding heeft en zorgdraagt voor een trialoog (drierichtingsverkeer) in een positieve toonzetting
- de leerling zijn/haar eigen voortgang en ontwikkelpunten presenteert en dit visualiseert met behulp van bijvoorbeeld foto's, een powerpoint, moodboard, mind map en/of tekening, en formuleert vervolgstappen die voor hem haalbaar en uitdagend zijn
- de ouder een actieve rol heeft in het reageren op de leerling en een rol neemt in de vervolgafspraken

Voorbereiding

Stel als team vast:

- wat de grote lijn van de bespreekpunten is en leg dit vast in een gespreksleidraad (stel voor elk specifiek voortgangsgesprek vast waarop gereflecteerd wordt en op welke keuze de te nemen vervolgstappen zijn gericht)
- hoe vaak er voortgangsgesprekken gevoerd zullen worden (bijvoorbeeld één kennismakingsgesprek en twee of drie voortgangsgesprekken per jaar) en hoeveel tijd beschikbaar is voor ieder gesprek
- hoe lang de gesprekken gemiddeld zullen duren (tien minuten is te kort, in scholen is draagvlak voor gesprekken van vijftien tot twintig minuten)
- hoe de koppeling met de thuisopdrachten of interactieve oudervonden in de gesprekken zal zijn
- hoe de uitnodiging en de ontvangst van de ouders in de school geregeld zal zijn
- welke voorbereiding de presentatie van de leerling vereist en ontwikkel een checklist om de leerling hierbij te ondersteunen

De voorbereiding van de mentor op de gesprekken bestaat vervolgens uit:

- bedenken wat in elk gesprek de nadruk moet krijgen en welk positief nieuws er voor elke leerling te melden is
- bekijken of, hoe en met wie de leerling de te bespreken thuisopdracht gemaakt heeft
- plannen van de gesprekken op een tijdstip dat mentor, ouder en leerling schikt

Leraar: "Het is moeilijk om ouders met hun kind te laten meedenken in plaats van hun eigen mening te geven."

Tip: leid het gesprek zo, dat de leerling de regie heeft en de ouder steeds gevraagd wordt te reageren op hetgeen de leerling inbrengt. De gespreksleidraden zijn hiervoor een handvat. Wees je ervan bewust dat je als mentor een voorbeeldrol hebt voor ouders in het type vragen die je de leerling stelt.

Voorbeelden van gespreksleidraden

De gesprekscyclus met de ouders sluit aan op het LOB-curriculum met de leerlingen en vereist dus maatwerk van iedere school. Elk gesprek sluit aan op de (keuze voor) ervaringen die de leerling opdoet en/of de keuzes die de leerling hierin moet maken, zoals:

- kennismakingsgesprek
- voorbereiden op de profielkeuze
- het vinden van een stageplaats
- het maken van een opleidingskeuze

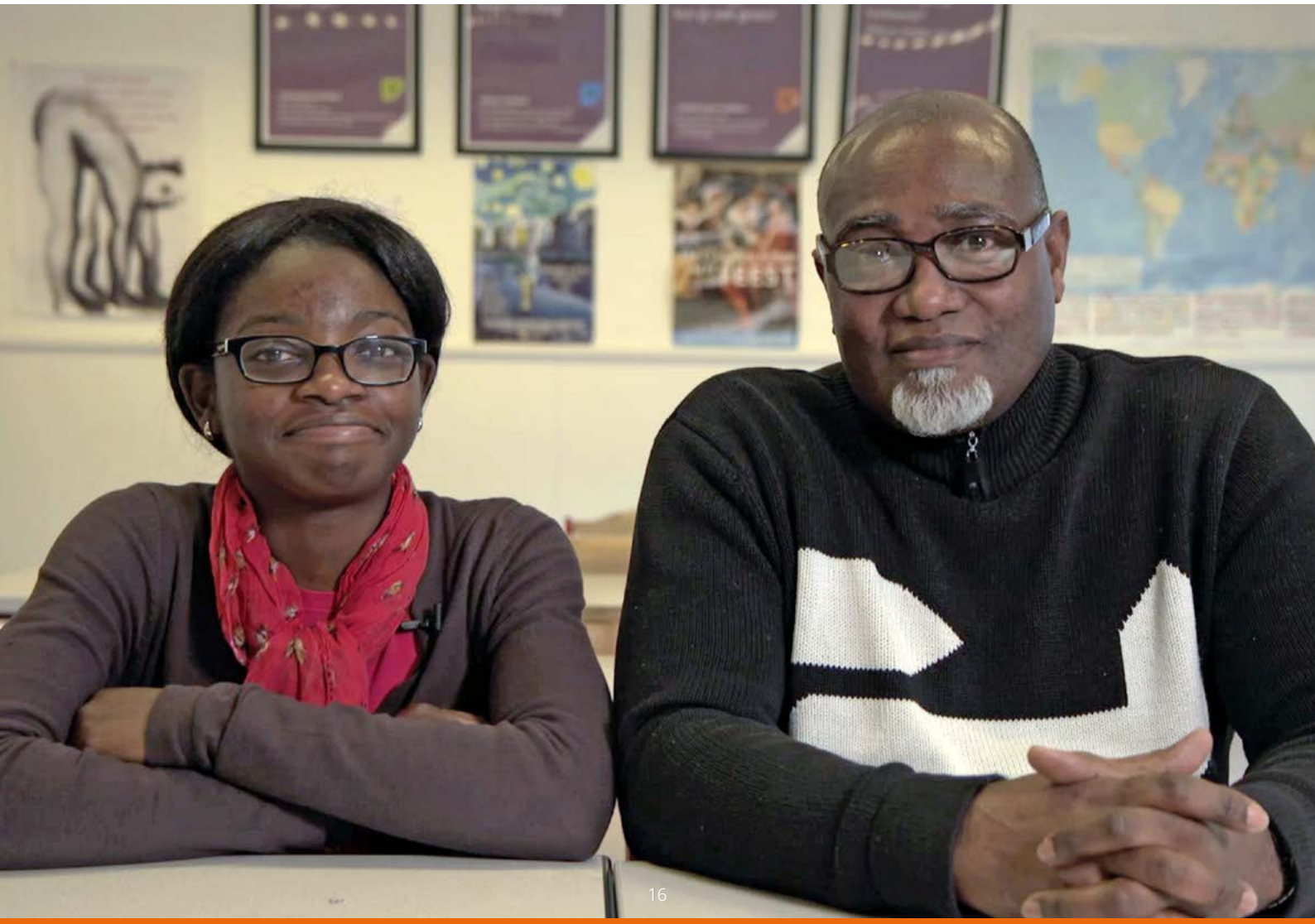

Interactieve ouderbijeenkomsten

Wat

Een interactieve ouderbijeenkomst biedt ouders (en leerlingen) de gelegenheid ervaringen op te doen rond en informatie te krijgen over het LOB-programma van de school en de manier waarop ouders hun kind kunnen begeleiden in hun (leer) loopbaan. Er wordt gebruik gemaakt van actieve en interactieve werkvormen, waarbij zowel de school, de leerling als de ouder een actieve rol hebben. Het is de bedoeling dat alle leerlingen een ouder of iemand anders uit het netwerk meebrengen naar deze bijeenkomsten.

Waarom

Bij interactieve ouderbijeenkomsten krijgen ouders de kans zelf ervaringen op te doen of zich beter in te leven in de ervaringen van hun kind dan bij de traditionele (luister-) ouderbijeenkomsten. Dit helpt de ouder om een beeld te krijgen van de activiteiten die hun kind onderneemt, trots te zijn op hun kind en hun kind thuis te begeleiden in de schoolloopbaan.

Leraar: *"Deze ouderbijeenkomst was heel anders dan een andere ouderbijeenkomst. Je krijgt direct een andere band met ouders, ik merk dat dat heel erg bijdraagt. We moeten creatiever zijn in het betrekken van ouders en ouders niet alleen maar naar school halen om informatie naar hen te zenden."*

Leraar: *"En? Zit hier een trotse vader?" Vader: "Dat kan je wel zeggen ja. Het lijkt wel of ik met een heel ander kind naar huis ga."*

Hoe

Opbouw

Bepaal per leerjaar als team:

- of een collectieve, loopbaangerichte ouderbijeenkomst wenselijk is en zo ja, op welk thema. Of en hoe kan dit een meerwaarde hebben op schriftelijke of digitale informatie en op de voortgangsgesprekken met ouders?
- hoe de activiteit ouders een ervaring kan laten opdoen of meer beeld kan geven met betrekking tot de kwaliteiten en motieven van hun kind, de keuzes waar hun kind voor staat en de manier waarop ouders hun kind hierbij kunnen begeleiden
- hoe de activiteit ingevlochten is in de cyclus: waarop wordt teruggekeken en op weke vervolgstap wordt voorbereid?
- de plek van het voor- of nabespreken van een eventuele huiswerkopdracht in de bijeenkomst
- of en zo ja welk formeel onderdeel opgenomen wordt in het programma (bijvoorbeeld kenbaar maken voorlopige sectorkeuze) en hoe dit ingevlochten kan worden in de bijeenkomst
- hoe informatie toegankelijk, gedoseerd, ervaringsgericht en interactief aangeboden kan worden

Werkvormen

Kies actieve werkvormen

- laat ouders ervaren wat loopbaanontwikkeling inhoudt (zelf aan het werk in opdrachten en spelvormen)
- bedenk interactieve werkvormen tussen ouder en kind en help hen hierbij om dit een zinnige activiteit te laten zijn
- zet ouders aan en geef hen concrete handvatten voor vervolgstappen (bijvoorbeeld het bezoeken van een open dag van een vervolgopleiding, of het helpen zoeken van een stageplek)
- geef ouders een concreet handvat voor de begeleiding van hun kind thuis (bijvoorbeeld door het oefenen van een loopbaangericht gesprek thuis)
- plaats activiteiten in een carrousel, zodat ouders in kleinere groepen om beurten aan de verschillende onderdelen deelnemen

Kies interactieve werkvormen

- geef leerlingen een actieve rol (bijvoorbeeld door een presentatie te laten verzorgen aan een groepje ouders) en help ouders om hier positief op te reageren (via een aangeboden vragen- of complimentenwijzer) en om de geboden informatie te verwerken
- breng ouders en leraren met elkaar in gesprek (ook op een informele manier)
- breng ouders met elkaar in gesprek door hen ook met elkaar te laten kennismaken en ervaringen en oplossingen te laten delen

Voorbereiding

- verzorg een programma dat goed past bij het doel en waarin ieders rol helder is
- zorg voor een duidelijke uitnodiging en een goed welkom voor ouders
- begin op tijd: met de voorbereiding van een collectieve ouderbijeenkomst
- spreek af hoe de uitnodiging en ontvangst van ouders verzorgd wordt
- bedenk hoe het leerlingen aantrekkelijk gemaakt wordt ook zelf actief hun ouders (of anderen uit hun netwerk) uit te nodigen

Teamleider: "Niet alles ging gesmeerd. Niet alle mentoren hebben de ouders en leerlingen de opdracht laten maken na de presentaties. Dat was jammer. En er waren ook ouders die naar het verkeerde lokaal gingen. De docenten moeten strenger zijn en ze naar het juiste lokaal sturen."

Tip: Brief de leraren voor de ouderavond over de opzet en hun rol. Zet vooraf een instructie op papier.

Voorbeelden van draaiboeken voor interactieve ouderbijeenkomsten

Ook interactieve ouderbijeenkomsten kunnen op vele manieren vormgegeven worden. Hierbij wat voorbeelden ter inspiratie, naar eigen wens op maat te maken.

- een spel over motieven, kwaliteiten en beroepen
- profielen verkennen in een carrousel
- presentatie door leerlingen over hun stage

Succesfactoren voor loopbaangerichte ouderactiviteiten

Het is de bedoeling dat scholen vanuit contact met alle ouders samenwerken aan het toekomstperspectief van alle leerlingen. Het is verstandig een samenhangend programma aan activiteiten te ontwikkelen. Onderstaande succesfactoren kunnen helpen om te checken of de loopbaangerichte ouderactiviteiten (thuisopdrachten, loopbaangerichte voortgangsgesprekken en interactieve ouderavonden) afzonderlijk optimaal bijdragen aan loopbaangericht partnerschap.

Succesfactoren voor de kwaliteit van de loopbaangerichte ouderactiviteiten (naar Lusse, 2013)

Succesfactoren voor het leggen van CONTACT	
1	Zorg dat ouders weten wat hun rol is in de loopbaanontwikkeling van hun kind en zich welkom voelen om deze rol te vervullen.
2	Besteed vanaf de eerste kennismaking met ouders aandacht aan de ambities en interesses van de leerling.
3	Heb contact met een ouder van elke leerling over diens loopbaanontwikkeling en weet voor welke leerling aanvullende ondersteuning nodig is en wie uit het netwerk van het gezin die kan bieden.
Succesfactoren voor de SAMENWERKING	
4	Draag bij aan de (passende mate van) regie van de leerling in het gesprek met ouders over zijn/haar loopbaanontwikkeling en de daaraan gerelateerde keuzes.
5	Zorg in contact met ouders voor dialoog en uitwisseling en kies voor interactieve werkvormen bij collectieve activiteiten die bijdragen aan het opdoen van ervaringen en de reflectie daarop.
6	Geef ouders tijdens de contactmomenten en door middel van thuisopdrachten concrete handvatten voor het gesprek thuis over de loopbaanontwikkeling van hun kind.
7	Draag bij aan zelfvertrouwen en trots van de leerling door diens kwaliteiten en motieven te bespreken.
Succesfactoren voor het samenwerken aan TOEKOMSTPERSPECTIEF	
8	Ontwikkel een doorgaande lijn van loopbaangerichte ouderactiviteiten die aansluit op de lob activiteiten voor en de ontwikkeling van de leerling.
9	Maak concrete afspraken over de vervolgstappen die de leerling zal nemen en de manier waarop ouders en school de leerling daarbij zullen ondersteunen.
10	Heb oog voor teleurstellingen in de schoolloopbaan en toekomstmogelijkheden van de leerling en help deze ombuigen naar nieuw perspectief.

Aanbevelingen om met ouders samen te werken aan LOB

1. Organiseer een samenhangend aanbod aan ouderbetrokkenheid bij LOB
Ouderactiviteiten vanuit school zoals LOB-thuisopdrachten, loopbaangerichte voortgangsgesprekken en interactieve ouderbijeenkomsten dragen bij aan de ondersteuning van ouders in de begeleiding van leerlingen. Ouderactiviteiten zijn vooral effectief als zij als samenhangend geheel worden aangeboden. Laat een thuisopdracht bijvoorbeeld voorbereidend zijn op een loopbaangericht voortgangsgesprek of volgen op een interactieve ouderbijeenkomst. De activiteiten bouwen zo op elkaar voort. Zorg dat aan het begin van elk schooljaar helder is op welke manier ouders betrokken zullen worden bij de loopbaanontwikkeling van hun kind en communiceer dit met ouders in kennismakingsgesprekken en nieuwsbrieven.

2. Vervlecht de ouderactiviteiten met het LOB curriculum voor de leerlingen
Zorg voor een stevige basis van zowel het LOB curriculum als in de samenwerking met ouders en verbindt deze lijnen vervolgens. Kijk per leerjaar welk loopbaangericht thema's of keuzes spelen, zet op een rij welke activiteiten de leerlingen in het kader van het LOB-curriculum uitvoeren. Bepaal op welk van deze momenten ouders betrokken kunnen worden bij de voorbereiding, reflectie en/of keuze en in welke vorm dit plaats zal vinden. Het doel van de reflectie op LOB-activiteiten is het formuleren van een concrete vervolgstap van de leerling en de steun die de leerling daarbij nodig heeft van school en ouders.

3. Benut de expertise van het hele team op zowel LOB als ouderbetrokkenheid
Ieder teamlid is betrokken bij deze aanpak, maar iedereen vanuit een andere rol.
De directie agendeert het thema en richt zich daarbij in eerste instantie op de vraag waarom de school ouders bij LOB zou willen betrekken. De mentoren hebben het contact met de ouders: zij zetten de thuisopdrachten uit, voeren de loopbaangerichte voortgangsgesprekken en zijn aanwezig op de ouderbijeenkomsten. De vakdocenten brengen hun expertise in op hun vakgebied, bijvoorbeeld door op ouderbijeenkomsten leerlingen en ouders een beter beeld te geven van de profielen of vakken waarvoor gekozen kan worden. De decaan (of LOB-coördinator) heeft als LOB expert een ondersteunende rol naar de mentoren. Het directie- of teamlid die ouderbetrokkenheid in zijn of haar portefeuille heeft denkt mee over de vervlechting van het LOB curriculum in het aanbod van ouderactiviteiten.

4. Faciliteer het team voor het betrekken van ouders bij LOB
Ondersteuning vanuit school aan ouders vereist dat het beleid en de faciliteiten daarop gericht zijn. De directie verbindt zich actief aan deze aanpak en zorgt voor facilitering, professionalisering en de borging van de aanpak in het schoolbeleid. Facilitering vereist erkenning van de inzet van mentoren, praktische oplossingen in het rooster om ouderactiviteiten en teamoverleg mogelijk te maken en een slimme inzet van taakuren. Het onderwerp blijft op de agenda door de inzet van een projectteam met een trekker en door procesbegeleiding in te schakelen om het traject mede te ontwikkelen. Professionalisering ontstaat door intervisie en mee-kijkactiviteiten en/of door het volgen van een externe training vlak voor de uitvoering van een ouderactiviteit.

5. Begin klein en gun jezelf de tijd om te leren als je ouders gaat betrekken bij LOB
Het beter betrekken van ouders bij LOB is een traject dat een lange doorlooptijd vereist. In het eerste jaar doen zich allerlei kinderziektes voor die er om vragen herkend en opgelost te worden. Het is daarom verstandig om klein te beginnen, grondig te evalueren (bij voorkeur ook met leerlingen en ouders) en op basis daarvan aan te scherpen en uit te bouwen. Het jaar waarin de profielkeuze gemaakt moet worden (bij vmbo basis en kader in jaar 2, bij vmbo-t in jaar 3) lijkt zich het beste te lenen als beginpunt voor de aanpak, die daar vanuit door ontwikkeld kan worden naar de andere leerjaren. De aanpak wordt beter opgenomen in het handelingsrepertoire van de leraren en in de routine van de school als er in een tweede (en derde) ronde tijd en gelegenheid is geweest om ervaring op te doen. Gun je zelf dit leerproces: de aanpak wordt er veel beter van.

Verder lezen

Gereedschapskist voor beter samenwerken met ouders: www.hr.nl/gereedschapskist

Klaassen, C., Vreugdenhil, B., & Boonk, L. (2011). *Ouders en de loopbaanoriëntatie van hun kinderen.* Nijmegen: Radboud Universiteit.

Kuijpers, M. & Meijers, F. (2012). *Leren luisteren en loopbaanleren.* De effecten van een professionaliseringstraject voor mbo-docenten. Trioprint grafisch centrum.

Kuijpers, M., Strijk, M., Lusse, M. & van Schie, L. (2018). *Ouderbetrokkenheid bij oopbaanontwikkeling bij vmbo-leerlingen*. Den Haag: Ministerie van SZW.

Lusse, M. & Diender, A. (2014). *Samen werken aan schoolsucces. School en ouders in het vo en mbo.* Bussum: Coutinho.

Lusse, M. & de Vries P. (2016). *Omgaan met ouders in de context van (super)diversiteit*. In: Fukkink, R. & Oostdam, R. (red). Onderwijs en opvoeding in een grootstedelijke context. Van startbekwaam naar stadsbekwaam (p. 55 – 65). Bussum: Coutinho.

Oomen, A. (2010). *Ouders en de loopbaan van hun kind.* Onderzoeksrapportage. Utrecht: APS.

Schut, K., Kuijpers, M., & Lamé, M. (2013). *Scholieren eisen tijd en begeleiding voor hun loopbaan.* LAKS website

Strijk, M. & Diender, A. (2016). *Leerling, ouders en school samen voor de loopbaan. Plannen maken in co-creatie*. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam

Werkmateriaal

Jaarplanningen loopbaangerichte ouderactiviteiten.

De hier volgende jaarplanningen geven een tijdlijn weer met aan de onderkant een indicatie van de LOB-activiteiten voor de leerlingen en aan de bovenkant de ouderactiviteiten die samenhangen met deze LOB activiteiten. Er is een voorbeeld uitgewerkt van de planning van ouderactiviteiten voor alle leerjaren van een vmbo basis/kader school. Het is uiteraard de bedoeling dat scholen deze planning en afstemming met de LOB-activiteiten naar hun eigen wens, profiel en niveau op maat maken.

Leerjaar 1 aanzet zelfbeeld en werkbeeld
Leerjaar 2 zelf- en werkbeeld en profielkeuze
Leerjaar 3 loopbaansturing en netwerken
Leerjaar 4 loopbaansturing en vervolgopleiding

Leerjaar 1: aanzet zelfbeeld en werkbeeld

Ouderactiviteiten

Loopbaangericht
kennismakingsgesprek

Thuisopdracht:
kwaliteiten

Interactieve ouderbijeenkomst:
een spel over motieven, kwaliteiten en beroepen

Loopbaangericht voortgangs-gesprek:
reflectie op zelf- en beroepsbeeld

Thuisopdracht:
het beroep van een familielid

Loopbaangericht voortgangs-gesprek:
reflectie en vooruitblik

Aug. | Sep. | Okt. | Nov. | Dec. | Jan. | Feb. | Mrt. | Apr. | Mei | juni | juli

LOB activiteiten

Kwaliteitenspel

Kwaliteiten- en motievenportret

Verdiepen in soorten werk

Verdiepen in werk

Groepsopdracht beroepen en profielen

Werk van familielid

Mini-stage

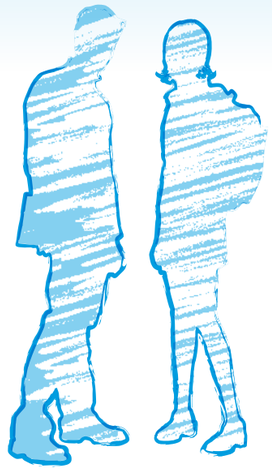

INHOUD KADER AANPAK **WERKMATERIAAL**

Leerjaar 2: zelf- en werkbeeld en profielkeuze

Ouderactiviteiten

Loopbaangericht
kennismakingsgesprek

Thuisopdracht:
profielkeuze

Loopbaangericht voortgangsgesprek:
voorbereiden profielkeuze

Interactieve ouderbijeenkomst:
profielen verkennen in een carrousel

Thuisopdracht:
het netwerk van je familie

Loopbaangericht voortgangsgesprek:
profielkeuze, reflectie en vooruitblik

Aug. | Sep. | Okt. | Nov. | Dec. | Jan. | Feb. | Mrt. | Apr. | Mei | juni | juli

LOB activiteiten

Vakantie en zelfbeeld

Interview leerlingen verschillende profielen

Gastlessen over profielen

Ministage

Leerjaar 3: loopbaansturing en netwerken

Ouderactiviteiten

Aug.
Loopbaangericht
kennismakingsgesprek

Sep.

Okt.
Thuisopdracht:
beroepen verkennen

Nov.

Dec.
Loopbaan-gericht voortgangs-gesprek:
het zoeken van een stageplaats

Jan.

Feb.

Mrt.
Thuisopdracht:
een sollicitatiegesprek oefenen

Apr.

Mei
Interactieve ouderbijeen-komst
presentaties van leerlingen over hun stage

juni
Loopbaan-gericht voort-gangsgesprek:
reflectie op stage

juli

LOB activiteiten

Training: leren netwerken

Beroepen-, opleidingen-markt

Activiteit: interviewen vierde klassers over hun stage

Meelopen op iemands werk

Training: solliciteren voor stageplaats

Stage-moodboard

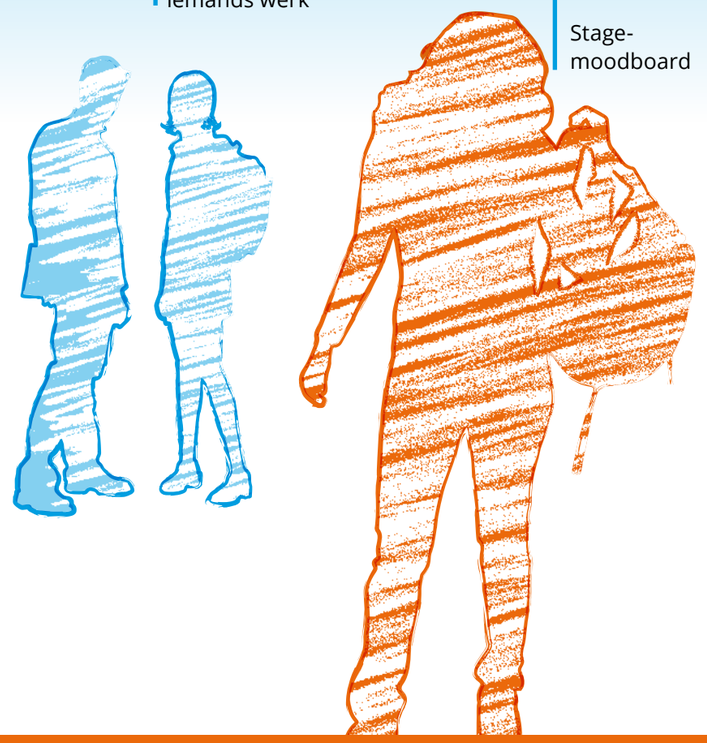

INHOUD KADER AANPAK **WERKMATERIAAL**

Leerjaar 4: loopbaansturing en vervolgopleiding

Ouderactiviteiten

Loopbaangericht
kennismakingsgesprek

Thuisopdracht:
het bezoeken van een open dag

Loopbaan-gericht voort-gangsgesprek:
het maken van een opleidings-keuze

Loopbaangericht voortgangsgesprek:
examen en aanmelding

Diploma-uitreiking

Aug. | Sep. | Okt. | Nov. | Dec. | Jan. | Feb. | Mrt. | Apr. | Mei | juni | juli

LOB activiteiten

Verdiepen in opleidingen

Interview mbo studenten

Bezoek open dagen en mbo-mee-loopdagen

Voorlopige aanmelding vervolg-opleiding

Definitieve aanmelding vervolg-opleiding

Voorbeeldmateriaal

Voorbeeldmateriaal

Thuisopdrachten

1. Kwaliteiten 32
2. Het beroep van een familielid 36
3. Het netwerk van je familie 38
4. Profiel kiezen 40
5. Beroepen verkennen 44
6. De werelden van techniek verkennen 48
7. Bezoek een open dag in het mbo 52

Gespreksleidraden loopbaangerichte voortgangsgesprekken

1. Een kennismakingsgesprek 56
2. Voorbereiden op de profielkeuze 58
3. Zoeken van een stageplaats 60
4. Opleidingskeuze 62

Draaiboeken Interactieve ouderbijeenkomsten

1. Een spel over motieven, kwaliteiten en beroepen 64
2. Profielen verkennen in een carrousel 67
3. Presentatie door leerlingen over hun stage 71

Thuisopdracht: kwaliteiten

Deze opdracht maak je om te onderzoeken welke kwaliteiten je laat zien in welke situaties. Dit is belangrijk, want zo ontdek je waar je goed in bent. De opdracht maak je samen met één van je ouders. Als dat niet mogelijk is, vraag dan een ander familielid om dit met jou te doen. Maak een foto van jou met je ouder als jullie de opdracht bespreken.

Niet vergeten:
- *Maak een foto van jou en je familielid als jullie aan de opdracht werken.*
- *Maak ook een foto van de ingevulde opdracht.*
- *Sla de foto's op in je portfolio.*
- *Lever de opdracht op (datum) in bij je mentor.*

Voor de leerling

Noem drie situaties waarin je trots was op jezelf. Welke kwaliteit liet je daarbij zien? Stel een top drie samen van je kwaliteiten (kies uit de lijst of verzin ze zelf).

Voorbeelden:
- **SITUATIE:** Je hebt deze week je broer geholpen met huiswerk.
  Jouw KWALITEIT is dat je behulpzaam bent.

- **SITUATIE:** Je stond een onvoldoende voor Engels, maar hebt hard gewerkt en staat nu wel voldoende. **Jouw KWALITEIT** is dat je een doorzetter bent.

Tip: Kijk ook in je loopbaandossier of daar al kwaliteiten van jezelf staan.

Situatie waarin je trots op jezelf was	kwaliteit 1
Situatie waarin je trots op jezelf was	kwaliteit 2
Situatie waarin je trots op jezelf was	kwaliteit 3

Voor de ouder

Noem drie situaties waarin u trots was op uw kind. Welke kwaliteit liet hij/zij daarbij zien? Stel een top drie samen van de kwaliteiten van uw kind (kies uit de lijst of verzin ze zelf).

Voorbeelden:

- **SITUATIE:** Uw kind heeft deze week zijn/haar broer geholpen met huiswerk. De **KWALITEIT** van uw kind is dat hij/zij behulpzaam is.

- **SITUATIE:** Uw kind stond een onvoldoende voor Engels, maar heeft hard gewerkt en staat nu wel voldoende. De **KWALITEIT** van uw kind is dat hij/zij een doorzetter is.

Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 1
Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 2
Situatie waarin ik trots was op mijn kind	kwaliteit 3

Voor de leerling en de ouder samen

Bespreek de vragen hieronder samen.
Maak een foto van jou met je ouder als jullie de opdracht bespreken.

a. Over welke kwaliteiten hebben jij en je ouder dezelfde mening?

b. Over welke kwaliteiten hebben jij en je ouder een andere mening?

c. Wat vond je het leukst om te horen?

d. Heeft je ouder dezelfde kwaliteiten als jij? Welke?

Lijst met kwaliteiten

Kan goed luisteren	Vindt techniek leuk	Kan goed samenwerken
Is aardig	Werkt graag met mensen	Is geduldig
Werkt graag met computers	Is een doorzetter	Is netjes
Is vriendelijk	Kan goed plannen	Kan goed organiseren
Is actief	Is sportief	Is duidelijk
Is behulpzaam	Is eerlijk	Is zelfstandig
Kan zwaar werk doen	Is verantwoordelijk	Kan goed met zijn/haar handen werken
Heeft eigen mening	Is open	Geeft niet snel op.
.....	Kan goed omgaan met gereedschap	Komt afspraken na

FSBN

Thuisopdracht: het beroep van een familielid

Deze opdracht maak je om meer te leren over het beroep van een familielid. Dat is belangrijk, want zo krijg je een beter beeld van dat beroep en hoe het is om te werken. Je doet deze opdracht samen met een familielid die werk heeft. Bedenk met wie je deze opdracht het beste kunt maken: met je vader, je moeder, of misschien met een ander familielid?

Niet vergeten:

- *Maak een foto van jou en je familielid als jullie aan de opdracht werken.*
- *Maak ook een foto van de ingevulde opdracht.*
- *Sla de foto's op in je portfolio.*
- *Lever de opdracht op (datum) in bij je mentor.*

Aan de slag

A. Beslis wie je gaat interviewen:

○ vader ○ moeder ○ oom ○ tante ○ opa ○ oma ○ anders: _____

Beroep: _____

B. Lees de interviewvragen bij onderdeel C.

Bedenk waar je nieuwsgierig naar bent. Verzin nog twee vragen en schrijf die onderaan.

Tip: Kijk in je loopbaandossier of je eerder hebt opgeschreven wat je belangrijk vindt aan een beroep. Vraag of dit voorkomt bij dit beroep van jouw familielid.

C. Stel de volgende vragen aan je familielid:

1. Welk beroep heeft u?

2. Welke activiteiten horen daarbij? Wat doet u op een werkdag?

3. Waar moet je goed in zijn om dit beroep te kunnen doen?

4. Wat vindt u het leukste van uw werk?

5. Wat vindt u het minst leuke van uw werk?

6. Hoe heeft u voor dit beroep gekozen?

7. (Een vraag die je zelf bedenkt) .....

8. (Een vraag die je zelf bedenkt) .....

D. Beantwoord de volgende vragen zelf:

1. Wat ik leuk/interessant vind aan het beroep van mijn familielid is:

2. Wat ik niet leuk/interessant vind aan het beroep van mijn familielid is:

Thuisopdracht: het netwerk van je familie

Deze opdracht maak je om meer te weten te komen over het netwerk van je familie: wie kennen jullie allemaal? En welke beroepen hebben deze mensen? Dat is handig om te weten, bijvoorbeeld als je meer informatie wilt over een beroep of een bedrijf. En misschien kunnen zij je helpen zoeken naar een stageplaats!
Je doet deze opdracht samen met een familielid. Bedenk met wie je deze opdracht het beste kunt maken: met je vader, je moeder, of misschien met een ander volwassen familielid?

Niet vergeten:
- *Maak een foto van jou en je familielid als jullie aan de opdracht werken.*
- *Maak ook een foto van de ingevulde opdracht.*
- *Sla de foto's op in je portfolio.*
- *Lever de opdracht op (datum) in bij je mentor.*

A. Aan de slag

Vul samen met je ouder of familielid beroepen in van mensen in jouw omgeving. Zet er achter van wie dit beroep is (bijvoorbeeld van je vader, je tante, een kennis, de buurman of iemand van de sportclub of van je bijbaantje).

Tip: Weet je van mensen niet welk beroep zij hebben? Vraag het na!

Familie/vrienden

Beroep:	Wie:

Kennissen/buren

Beroep:	Wie:

Vrije tijd
(hobby's, sport, bijbaantjes,...)

Beroep: **Wie:**

B. Beantwoord de volgende vragen

1. Welke van de beroepen van de mensen uit het netwerk vind je interessant? Waarom?

2. Welke van de beroepen van de mensen uit het netwerk vind je niet interessant? Waarom niet?

3. Welke van de beroepen uit het netwerk vind je familielid interessant voor jou? Waarom?

4. Welke van deze mensen zouden jullie kunnen vragen voor je stage?

Thuisopdracht: een profiel kiezen

Binnenkort kies je jouw profiel. In deze opdracht bedenk je samen met een ouder of een ander familielid welk profiel het beste bij jou past. Bedenk met wie je deze opdracht het beste kunt maken: met je vader, je moeder, of misschien met een ander volwassen familielid?

Niet vergeten:
- *Maak een foto van jou en je familielid als jullie aan de opdracht werken.*
- *Maak ook een foto van de ingevulde opdracht.*
- *Sla de foto's op in je portfolio.*
- *Lever de opdracht op (datum) in bij je mentor.*

A. Maak deze opdracht in de klas

De profielen:
- Economie en ondernemen (E&O)
- Horeca, bakkerij en recreatie (HBR)
- Zorg en welzijn (Z&W)
- Groen
- Bouwen, wonen en interieur (BWI)
- Produceren, installeren en energie (PIE)
- Mobiliteit en transport (M&T)
- Media, vormgeving en ict (MVI)
- Maritiem en techniek (MT)
- Dienstverlening en producten (D&P)

Tip: Kijk in je loopbaandossier of je al eerder een opdracht over het kiezen van een profiel hebt gemaakt.

1. Schrijf de twee profielen op die je het leukst lijken: Noem twee dingen die je leuk vindt aan dit profiel

a. _____ _____

b. _____ _____

2. Schrijf één profiel op waar je weinig van weet:

_____

_____

_____

_____

_____

B. Maak deze opdracht thuis met een familielid

Je hebt in de klas drie profielen gekozen: twee die je leuk vindt en één die je nog niet kent.

1. Bekijk met je ouder/familielid van de drie profielen het YouTube-filmpje.

Profielen vmbo	Klik voor meer informatie op de link
Economie en ondernemen (E&O)	https://www.youtube.com/watch?v=iaT-CcL1TY8
Horeca, bakkerij en recreatie (HBR)	https://www.youtube.com/watch?v=QCBOCzQ9Yhg
Zorg en welzijn (Z&W)	https://www.youtube.com/watch?v=E9TWJnlqClQ
Groen	https://www.youtube.com/watch?v=QCBOCzQ9Yhg
Bouwen, wonen en interieur (BWI)	https://www.youtube.com/watch?v=wITUuCm0T0s
Produceren, installeren en energie (PIE)	https://www.youtube.com/watch?v=qv9uFzFOJ00
Mobiliteit en transport (M&T)	https://www.youtube.com/watch?v=EbBWjY7M8E4
Media, vormgeving en ict (MVI)	https://www.youtube.com/watch?v=ThKQKTON4K4
Maritiem en techniek (MT)	https://www.youtube.com/watch?v=Rp9fVtMpkfE
Dienstverlening en producten (D&P)	https://www.youtube.com/watch?v=u3zhrdy6z2g

2. Bedenk samen bij ieder profiel welk werk of beroep hierbij past.

Profiel 1 _____	Beroep / werk _____ Beroep / werk _____ Beroep / werk _____
Profiel 2 _____	Beroep / werk _____ Beroep / werk _____ Beroep / werk _____
Profiel 3 _____	Beroep / werk _____ Beroep / werk _____ Beroep / werk _____

3. Beantwoord samen de volgende vragen:

Profiel 1: _____

Wat uit dit profiel past goed bij jou? Waarom?

_____

Wat uit dit profiel past niet goed bij jou? Waarom niet?

_____

Wat wil je nog over dit profiel weten?

_____

Profiel 2: _____

Wat uit dit profiel past goed bij jou? Waarom?

_____

Wat uit dit profiel past niet goed bij jou? Waarom niet?

_____

Wat wil je nog over dit profiel weten?

_____

Profiel 3: _____

Wat uit dit profiel past goed bij jou? Waarom?

_____

Wat uit dit profiel past niet goed bij jou? Waarom niet?

_____

Wat wil je nog over dit profiel weten?

_____

Thuisopdracht: beroepen verkennen

Deze opdracht maak je om meer te leren over beroepen en na te denken over wat bij je past. Je doet deze opdracht samen met een familielid. Bedenk met wie je deze opdracht het beste kunt maken: met je vader, je moeder, of misschien met een ander volwassen familielid?

Niet vergeten:
- *Maak een foto van jou en je familielid als jullie aan de opdracht werken.*
- *Maak ook een foto van de ingevulde opdracht.*
- *Sla de foto's op in je portfolio.*
- *Lever de opdracht op (datum) in bij je mentor.*

A. Maak deze opdracht in de klas met een computer of tablet

Ga naar beroepeninbeeld.nl. Zoek dan drie beroepen uit die je interessant lijken. Bekijk de filmpjes en beantwoord de vragen hieronder.

Tip: Als je nog niet weet wat je wilt, kies dan eerst voor de beroepentest of de interessetest.

Beroep 1:

Wat doet iemand met dit beroep op een werkdag?

_____

Waar werkt iemand met dit beroep (bijvoorbeeld buiten, op een kantoor, veel onderweg)?

_____

Waar moet je goed in zijn bij dit beroep?

_____

Welke opleiding heb je nodig voor dit beroep?

_____

Cijfer: (omcirkelen: 1 = dit beroep past helemaal niet bij mij, 10 = past perfect bij mij)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom heb je dit cijfer gegeven?

_____

Beroep 2: _____

Wat doet iemand met dit beroep op een werkdag?

_____

Waar werkt iemand met dit beroep (bijvoorbeeld buiten, op een kantoor, veel onderweg)?

_____

Waar moet je goed in zijn bij dit beroep?

_____

Welke opleiding heb je nodig voor dit beroep?

_____

Cijfer: (omcirkelen: 1 = dit beroep past helemaal niet bij mij, 10 = past perfect bij mij)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom heb je dit cijfer gegeven?

_____

Beroep 3: _____

Wat doet iemand met dit beroep op een werkdag?

_____

Waar werkt iemand met dit beroep (bijvoorbeeld buiten, op een kantoor, veel onderweg)?

_____

Waar moet je goed in zijn bij dit beroep?

_____

Welke opleiding heb je nodig voor dit beroep?

_____

Cijfer: (omcirkelen: 1 = dit beroep past helemaal niet bij mij, 10 = past perfect bij mij)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Waarom heb je dit cijfer gegeven?

_____

B. Deze opdracht doe je thuis met een ouder/familielid

1. Vertel je ouder welke drie beroepen jij hebt uitgekozen.
2. Vraag je ouder om nog een ander interessant beroep te bedenken.
3. Bekijk samen de filmpjes van de vier beroepen.
4. Stel je ouder de volgende vragen en vul de antwoorden hieronder in.

Beroep 1: _____

Waarom past dit beroep wel bij mij?

_____

Waarom past dit beroep niet bij mij?

_____

Beroep 2: _____

Waarom past dit beroep wel bij mij?

_____

Waarom past dit beroep niet bij mij?

_____

Beroep 3: _____

Waarom past dit beroep wel bij mij?

_____

Waarom past dit beroep niet bij mij?

_____

Beroep 4: _____

Waarom past dit beroep wel bij mij?

_____

Waarom past dit beroep niet bij mij?

_____

C. Deze opdracht maak je zelf thuis

Je hebt met je ouder of een ander familielid gesproken over vier beroepen.
Beantwoord nu de volgende vragen:

1. Over welke beroepen zijn jullie het eens?

2. Over welke beroepen hebben jullie verschillende meningen?

3. Wat vond je leuk om te horen van je ouder/familielid?

4. Wat heb je over jezelf geleerd?

Thuisopdracht: de werelden van techniek verkennen

Deze opdracht maak je om meer te leren over het werken in de techniek. We gebruiken veel techniek in ons dagelijks leven: denk aan games, de zelfscanner in de supermarkt, de bouw van huizen en wegen, technische apparaten in het ziekenhuis of de koelkast bij jullie thuis. Je onderzoekt wat van al deze verschillende vormen van techniek het beste bij je past. Je doet deze opdracht samen met een familielid. Bedenk met wie je deze opdracht het beste kunt maken: met je vader, je moeder, of misschien met een ander volwassen familielid?

Niet vergeten:

- *Maak een foto van jou en je familielid als jullie aan de opdracht werken.*
- *Maak ook een foto van de ingevulde opdracht.*
- *Sla de foto's op in je portfolio.*
- *Lever de opdracht op (datum) in bij je mentor.*

A. Deze opdracht maak je samen met een klasgenoot

1. Lees hiernaast eerst over de werelden van techniek.
2. Bespreek samen welke beroepen passen bij iedere wereld en schrijf deze erbij

_____

_____

_____

_____

_____

_____

3. Kies er 2 uit die je interessant vindt of waar je weinig van weet:

   a) _____

   b) _____

Wereld van techniek

Bouwen en wonen
In de wereld van bouwen en wonen werk je mee aan het gezicht van Nederland. Huizen, kantoren en ziekenhuizen bouwen. En bezig zijn met de afwerking en de inrichting. Ontwerpen, plannen, timmeren, metselen en stukadoren horen hierbij.

Verkeer, transport & ruimte
Auto's, fietsen, scooters, vrachtwagens en containerschepen. In deze wereld krijg je met nieuwe materialen en technieken te maken zoals zelfrijdende auto's. En bijv. met de vraag hoe alle pakjes op tijd bezorgd worden. Of hoe we elektrische auto's snel kunnen opladen.

Mens en machine
Colablikjes, scooters en koelkasten. Badkamers, keukens en waterleidingen. We gebruiken de hele dag allerlei voorwerpen, machines en installaties. In deze wereld worden die machines en apparaten gemaakt en gerepareerd.

Ontdekken en ontwerpen
In deze wereld help je nieuwe medicijnen en materialen te ontdekken. Apps, games bedenken, sieraden ontwerpen of een lichtplan voor een theatervoorstelling maken. Het geluid regelen voor een popconcert. Of websites ontwikkelen en computersystemen uit elkaar halen en in elkaar zetten.

Nieuwe technieken
Sportschoenen met een super-verende zool. 'Plastic soup' in zee opruimen met grote grijparmen. 3-D geprint voedsel eten. Je boodschappen zelf scannen bij de supermarkt. Robots die voor mensen kunnen zorgen. In deze wereld wordt door nieuwe en slimme technieken steeds meer mogelijk.

B. Deze opdracht doe je thuis met een familielid

1. Bekijk met je familielid het filmpje over techniek
   https://www.youtube.com/watch?v=GNsbaLSQzcM
2. Bespreek welke beroepen uit het filmpje je ouder vindt passen bij jou en vraag aan je ouder waarom dit beroep bij jou past.
3. Vertel welke beroepen uit dit filmpje jij interessant vindt.
4. Laat ook de 2 beroepen zien die je in de klas hebt opgeschreven.
5. Maak nu een top 3 van beroepen waar je meer over wil ontdekken. En bedenk met je ouder wat je goed moet kunnen voor ieder beroep.

Beroepen	**Wat moet je goed kunnen voor dit beroep:**
Beroep 1	
Beroep 2	
Beroep 3	

C. Deze opdracht maak je in de klas

1. Maak een poster van de technische beroepen die je het meest interessant vindt. Op https://www.beroepeninbeeld.nl/ kun je meer informatie vinden over beroepen. De poster presenteer je tijdens het volgende voortgangsgesprek aan je mentor en ouders.

Opdracht voor het maken van de poster

a. Maak de poster op de computer of neem een groot vel papier. Zet een foto van jezelf in het midden.
b. Laat zien welke beroepen in de techniek jou het meest aanspreken. Zoek plaatjes van de beroepen die jij interessant vindt en laat werkzaamheden zien op de poster.
c. Schrijf of teken erbij welke sterke kanten van jou hierbij passen.
d. Laat zien wat je volgende stap is om verder uit te zoeken wat bij jou past.

Thuisopdracht: bezoek een open dag in het mbo

Volgend jaar ga je je vervolgopleiding kiezen. Je wilt natuurlijk graag een goede keuze maken. Verdiep je daarom nu al in opleidingen die je interessant lijken. Doe dat samen met je ouder of een ander familielid. Bedenk naar welke open dagen je wilt. Daar krijg je meer informatie en zie je hoe het op het mbo is.

Niet vergeten:
- *Maak een foto van jou en je familielid als jullie aan de opdracht werken.*
- *Maak ook een foto van de ingevulde opdracht.*
- *Sla de foto's op in je portfolio.*
- *Lever de opdracht op (datum) in bij je mentor.*

A. Deze opdracht maak je zelf op school

- Zoek drie opleidingen in het mbo die je het meest interessant lijken en vul die hiernaast in.
- Zoek op het internet informatie over de open dag, locatie (een mbo heeft vaak meer locaties) en de reisafstand van je huis. Vul dat ook in.

Tip: Als je niet weet welke opleiding je nodig hebt voor een beroep dat je interessant vindt kijk dan op https://www.beroepeninbeeld.nl

Opleiding 1 _____ Datum open dag:

De opleiding lijkt me interessant omdat ... Locatie:

_____ Reisafstand:

_____

Opleiding 2 _____ Datum open dag:

De opleiding lijkt me interessant omdat ... Locatie:

_____ Reisafstand:

_____

Opleiding 3 _____ Datum open dag:

De opleiding lijkt me interessant omdat ... Locatie:

_____ Reisafstand:

_____

B. Deze opdracht maak je thuis met een ouder/familielid

Je gaat samen met je ouder of familielid naar twee of drie open dagen. Bedenk samen voor iedere mbo opleiding die je gaat bezoeken wat je graag wilt weten. Schrijf per opleiding minstens 2 vragen op. Neem de vragen mee als jullie naar de open dag gaan en stel ze!

Opleiding 1 _____

Vraag 1 _____

Vraag 2 _____

Opleiding 2 _____

Vraag 1 _____

Vraag 2 _____

Opleiding 3 _____

Vraag 1 _____

Vraag 2 _____

Voorbeeldvragen:
In welke vakken moet je goed zijn?
Wat leer je tijdens de opleiding?
Waar kun je gaan werken na de opleiding?
Hoeveel les heb je?
Wanneer heb je stage?
Wat kun je worden met deze opleiding?
Wat verdien je bij deze beroepen?
Hoelang duurt de opleiding?
Hoe gaat de inschrijving?
Kun je worden afgewezen?

C. Deze vragen maak je met je ouder/familielid thuis na de open dagen

Opleiding 1 _____

Wat vond je het leukste van deze opleiding?

_____

Wat vond je niet leuk aan deze opleiding?

_____

Wat was anders dan je had verwacht?

_____

Vinden je ouders dit een goede opleiding voor jou? Waarom wel of niet?

_____

_____

Opleiding 2

Wat vond je het leukste van deze opleiding?

Wat vond je niet leuk aan deze opleiding?

Wat was anders dan je had verwacht?

Vinden je ouders dit een goede opleiding voor jou? Waarom wel of niet?

Opleiding 3

Wat vond je het leukste van deze opleiding?

Wat vond je niet leuk aan deze opleiding?

Wat was anders dan je had verwacht?

Vinden je ouders dit een goede opleiding voor jou? Waarom wel of niet?

Over welke opleiding(en) wil je nog meer weten?

Wat wil je weten?

Wat ga je doen om de antwoorden op jouw vragen te vinden?

Gespreksleidraad loopbaangericht kennismakingsgesprek

Wat
Kennismakingsgesprekken zijn de basis voor de samenwerking met ouders. De (loopbaan) ontwikkeling van de leerling staat centraal en dus ligt de regie zoveel mogelijk bij de leerling. Het gesprek gaat over waar de leerling vandaan komt en naar toe gaat dit jaar en wat er in het betreffende jaar leidend is. Het blikt terug op de ontwikkeling van het zelfbeeld en werkbeeld dat de leerling heeft opgedaan (met behulp van loopbaandossier) en kijkt vooruit naar de verdere ontwikkeling daarvan en de keuzes (bedrijfsbezoek, mini-stage, interview, profiel, vakken, vervolgopleiding) die het komend jaar aan de orde zijn. Het gesprek legt de basis voor hoe mentor en ouder samenwerken om de leerling te ondersteunen.

Mentor	Leerling	Ouder
Inleiding		
Waarom dit gesprek? Bespreekpunten Wat staat centraal in dit leerjaar?	Aanvullende bespreekpunten?	Aanvullende bespreekpunten?
Keuze bespreken bij overgang (po - vo, profielkeuze /stage-keuze).	Waarom heb je deze school/ deze sector / deze stage gekozen. Waarom past dat bij jou?	Wat vindt u van deze keuze? Past het goed bij uw kind?
Kern		
Terugblik: overgang naar nieuw schooljaar en kwaliteiten.	Hoe is het vorig jaar met jou gegaan? Wat ging er goed, wat kan er beter? Waar ben je trots op? Waar ben je goed in?	Wat vindt u daarvan? Waar bent u trots op bij uw kind?
Vooruitblik: motieven en ondersteuning, verwachtingen.	Wat vind je belangrijk, waar wil je dit jaar aan werken? Hoe kunnen we jou daarbij helpen? Wat verwacht je van mij als mentor?	Welke hulp kunt u daarbij bieden? Wat verwacht u van mij als mentor?
Achtergrond kennen.	Zijn er dingen die ik moet weten om jou goed te kunnen begeleiden?	Zijn er dingen die u wilt weten van de school?
Afronding		
Afspraken samenvatten. Zijn er nog andere punten? Ouderactiviteiten dit schooljaar. Hoe houden we contact?	Nog andere zaken bespreken? Akkoord met afspraken?	Nog andere zaken bespreken? Akkoord met afspraken?

Hoe

- open houding, uitnodigende vragen, positieve sfeer, interesse tonen.
- geen vinklijst, maar natuurlijk gesprek.
- maatwerk: ieder leerjaar, leerling en ouder is anders.
- open vragen: ‘wat heb jij nodig om ...’, ‘waar ben je goed in, wat wil je nog leren?’ ’hoe kunnen we jou daarbij helpen?’ ‘hoe kunnen we daarin samenwerken?’
- driegesprek: mentor, leerling en ouder komen aan het woord en worden gehoord.

Gespreksleidraad loopbaangericht voortgangsgesprek: voorbereiden profielkeuze

Wat
In dit gesprek kijkt de leerling terug op de ervaringen van de afgelopen periode en gebruikt deze ervaringen voor het voorbereiden van de profielkeuze en de mini-stage. De thuisopdracht 'het netwerk van je familie', de schoolopdrachten 'wat doe jij graag in je vrije tijd' en het interview met leerlingen in verschillende profielen, informatie over de profielkeuze en het rapport vormen input voor het gesprek. De thuisopdracht 'het beroep van een familielid' past hier ook.

Mentor	Leerling	Ouder
Inleiding		
Welkom en Bespreekpunten.	Nog andere bespreekpunten?	Nog andere bespreekpunten?
Kern		
Reflectie op ervaringen: thuisopdracht 'het netwerk van je familie'. Schoolopdracht 'wat doe jij graag in je vrije tijd' en interview leerlingen in verschillende profielen. Mini-stage leerjaar 1.	Wat heb je uit deze ervaringen geleerd over jouw eigen kwaliteiten? En over de werkzaamheden die jij interessant vindt? Wat vind je er interessant aan? Hoe kun jij jouw kwaliteiten inzetten in de werkzaamheden die jij interessant vindt? Welke kwaliteit wil jij verder ontwikkelen? Hoe wil jij dat doen?	Hoe ziet u de kwaliteiten van uw kind? Welke werkzaamheden uit deze beroepen passen volgens u bij uw kind?
Op basis van ervaringen komen tot vervolgstap: voorlopige keuze profiel en volgende mini-stage. Uitleg procedure profielkeuze.	Als je kijkt naar de werkzaamheden die jij interessant vindt en de kwaliteiten die jij hebt ontdekt bij jezelf, welk profiel past daarbij? Waarom? Wat wil je daarover nog uitzoeken? Hoe ga je dat doen? Wie kan jou daarbij helpen? Hoe kun je je volgende mini-stage hierbij inzetten?	Welk idee heeft u over een profiel dat past bij uw kind? Welke ondersteuning kunt u bieden of heeft u nodig? Wie uit uw netwerk kan uw kind helpen om dit nog nader te onderzoeken?
De prestaties voor de vakken in relatie tot werkzaamheden en kwaliteiten en eventuele ondersteuningsbehoefte.	Met welke vakken gaat het goed? Met welke minder? Welke vakken zijn extra belangrijk voor het profiel waar je interesse in hebt? Waar wil je nog beter in worden? Welke ondersteuning heb je nodig van wie?	Hoe kijkt u aan tegen de prestaties? Waar is uw kind goed in? Welke ondersteuning kunt u bieden bij zaken waarin uw kind minder goed is?

Afronding		
Afspraken samenvatten - de keuze van het profiel - extra inzet bij vakken Volgend contact-moment.	Nog andere zaken bespreken? Akkoord met afspraken?	Nog andere zaken bespreken? Akkoord met afspraken?

Hoe
Maak er een driegesprek van waarin de vragen in eerste instantie aan de leerling worden gesteld, maar waarbij de ouder ook steeds gevraagd wordt te reageren. Kom vanuit reflectie op de netwerkopdracht en de mini-stage tot een vervolgstap en spreek af wat de leerling zelf gaat doen in die vervolgstap en hoe ouders (of andere mensen uit het netwerk) en school daarbij gaan helpen en wanneer je daarop terugkomt.

Gespreksleidraad loopbaangericht voortgangsgesprek: zoeken stageplaats

Wat
In dit loopbaangerichte voortgangsgesprek ligt de nadruk op het voorbereiden van de profielkeuze. De thuisopdracht 'beroepen verkennen' (of 'de werelden van techniek verkennen'), schoolopdrachten, informatie over de stage en het rapport vormen input voor het gesprek.

Mentor	Leerling	Ouder
Inleiding		
Welkom en bespreekpunten.	Aanvullende bespreekpunten?	Andere bespreekpunten?
Kern		
Reflectie op ervaringen: Thuisopdracht 'beroepen verkennen'. Schoolopdrachten in praktijklessen, netwerktraining, opleidingen- en beroepenmarkt, interview 4e klassers.	Presenteer je zelfbeeld en werkbeeld dat je hebt opgedaan op basis van de ervaringen dit jaar: welke werkzaamheden passen goed bij jou en waarom? Welke beroepen horen daarbij? In welk beroep wil jij je verder verdiepen? Weet je welke opleiding bij dat beroep hoort?	Wat vindt u van het zelfbeeld en werkbeeld van uw kind? Welke beroepen vond u goed bij uw kind passen? Was u het met elkaar eens?
Belang, voorwaarden en mogelijkheden om een stageplaats te vinden.	Wat zou je graag willen onderzoeken over beroepen tijdens je stage? Heb je al een idee welke stageplaats je interessant vindt? Hoe ga je het aanpakken om aan een stageplaats te komen? Welke hulp heb je hierbij nodig?	Wat denkt u dat een goede stageplaats is? Welke ondersteuning kunt u bieden bij het vinden van een geschikte stageplaats?
De prestaties voor de vakken in relatie tot de interesse voor beroepen. Wat gaat goed en wil de leerling nog beter in worden. Wat gaat niet zo goed en vraagt om extra inzet/ondersteuning?	Welke vakken zijn extra belangrijk voor de beroepen die je interessant vindt? In welk vak wil je nog beter worden? Is er een vak dat extra aandacht verdiend? Hoe ga je dat aanpakken?	Hoe kijkt u aan tegen de prestaties? Waar is uw kind goed in? Welke ondersteuning kunt u bieden bij zaken waarin uw kind minder goed is?
De prestaties voor de vakken in relatie tot de interesse voor beroepen en eventuele ondersteuningsbehoefte.	Welke vakken zijn extra belangrijk voor de richting waarin jij stage wilt lopen? Waar wil je nog beter in worden? Welke ondersteuning heb je nodig van wie?	Hoe kijkt u aan tegen de prestaties? Waar is uw kind goed in?
Afronding		
Afspraken samenvatten over: - het vinden van een stageplaats - extra inzet bij vakken Volgend contactmoment.	Nog andere zaken bespreken? Akkoord met afspraken?	Nog andere zaken bespreken? Akkoord met afspraken?

Hoe
Maak er een driegesprek van waarin de vragen in eerste instantie aan de leerling worden gesteld, maar waarbij de ouder ook steeds gevraagd wordt te reageren. Spreek af wat de leerling zelf gaat doen in het zoeken van een stageplaats en bij het verbeteren van prestaties, hoe ouders (of andere mensen uit het netwerk) en school daarbij gaan helpen en wanneer je daarop terugkomt.

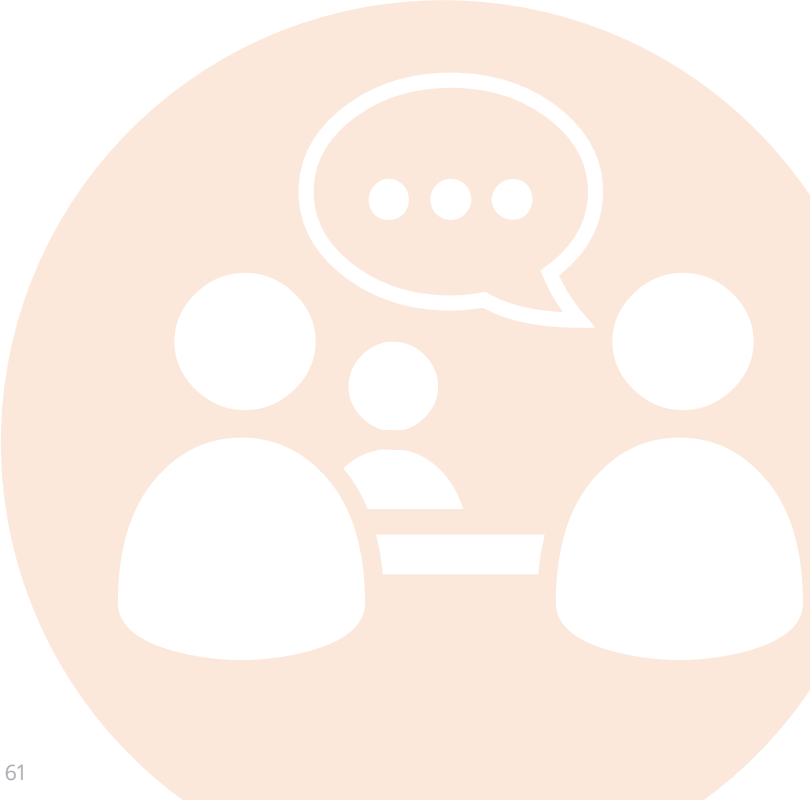

Gespreksleidraad loopbaangericht voortgangsgesprek: opleidingskeuze

Wat
In dit loopbaangerichte voortgangsgesprek ligt de nadruk op het voorbereiden van de opleidingskeuze. De thuisopdracht 'bezoek een open dag in het MBO', schoolopdrachten, informatie over de aanmelding van een vervolgopleiding en het rapport vormen input voor het gesprek.

Mentor	Leerling	Ouder
Inleiding		
Welkom en bespreekpunten.	Aanvullende bespreekpunten?	Aanvullende bespreekpunten?
Kern		
Reflectie op ervaringen: Stage, interviews en thuisopdracht.	Wat heb je uit deze ervaringen geleerd over jouw interesses, sterke kanten en ontwikkelpunten? Welke kwaliteit wil jij verder ontwikkelen? Hoe wil jij dat doen?	Wat herkent u van de interesses en sterke kanten van uw kind? Wat vindt u van de opleidingen die uw kind interessant vindt?
Reflectie op 'bezoek een open dag in het MBO'. Op basis van ervaringen komen tot vervolgstap: voorbereiden bezoeken open dagen en meeloopdag. Toelichten procedure van aanmelding.	In welke opleidingen heb je interesse, waarom past dat bij jou? Welke open dagen ga je bezoeken? Wanneer, waar en met wie? Ga je een meeloop dag volgen in het MBO? Wat ga je verder nog uitzoeken over vervolgopleidingen?	Gaat u mee naar de open dagen? Zo niet, is er iemand anders die meekan?
De prestaties van de leerling in relatie tot de opleidings-keuze en eventuele ondersteuningsbehoefte.	Met welke vakken gaat het goed? Met welke minder? Passen je prestaties bij de opleidingen waar je interesse in hebt? Welke ondersteuning heb je nodig van wie?	Hoe kijkt u aan tegen de prestaties en hoe die pas-sen bij de opleidingskeuze? Welke mogelijkheden heeft u om uw kind te ondersteunen?
Afronding		
Afspraken samenvatten m.b.t.: - het bezoek van open dagen - opleidingskeuze en aanmelding - extra inzet bij vakken Volgend contactmoment.	Nog andere zaken bespreken? Akkoord met afspraken?	Nog andere zaken bespreken? Akkoord met afspraken?

Hoe
Voer een driegesprek waarin de vragen in eerste instantie aan de leerling worden gesteld en waarbij de ouder steeds gevraagd wordt te reageren. Kom vanuit reflectie op de stage en opdrachten tot het verder verkennen van de opleidingen. Maak concrete afspraken over de te bezoeken open dagen (waar, wanneer en met wie) en over extra inzet bij vakken waar de leerling nog beter in wil worden of waar de leerling niet goed in presteert. Wat gaat de leerling zelf doen en welke steun krijgt hij/zij?

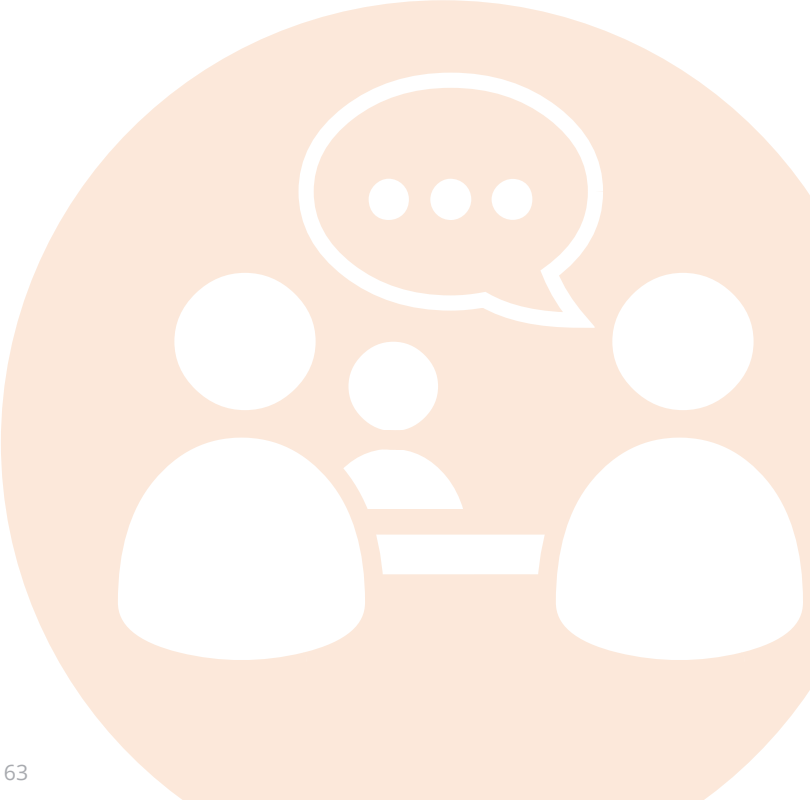

Draaiboek interactieve ouderbijeenkomst: een spel over motieven, kwaliteiten en beroepen

Leerlingen en ouders gaan een spel spelen waarin zij beroepen verkennen die passen bij de motieven en kwaliteiten van de leerling.

Voorbereiding:

- Tijdens het loopbaangerichte voortgangsgesprek heeft de mentor bij de ouder en leerling deze bijeenkomst aangekondigd en overlegd over wie er met de leerling mee komt. De mentor bewaakt dat er voor elke leerling iemand komt, ook als ouders verhinderd zijn.

- Iedere leerling maakt in de mentorles zelf een uitnodiging voor zijn/haar ouders. Hiervoor krijgen ze een tekstje aangeleverd met de juiste datum, tijdstip en het thema van de avond.

- Begeleidende mentoren en leraren krijgen van tevoren een toelichting van de teamleider.

- Afhankelijk van de grootte van de klas wordt deze in twee of drie gesplitst, zodat er groepen van rond de 16 deelnemers ontstaan (acht leerlingen met een ouder/familielid).

Tip: bereid de introductie op de bijeenkomst goed voor: wat is het doel van de avond en de opdrachten, wat verwacht je van ouders tijdens de bijeenkomst en achteraf thuis, wanneer kom je terug op de resultaten van deze bijeenkomst?

Tip: spreek af wie de ontvangst van ouders aan de voordeur regelt.

Benodigdheden:

- Spel met kaartjes van beroepen, kwaliteiten en motieven (op internet zijn meerdere spelen te vinden). Zorg dat er meerdere sets per groep zijn.
- 'Placemats' in A3 formaat (zie pagina 66).
- Eventueel een hapje en een drankje.
- Camera/telefoon met camera.

Programma

- Ontvangst bij de ingang. Leerling en ouders wordt de weg naar het juiste lokaal gewezen.

- Welkom en korte toelichting op het programma en het doel van de avond. In het lokaal zitten leerlingen en ouders in een kring met in het midden een set beroepenkaartjes uitgespreid. *5 min.*

- Deelnemers gaan twee aan twee kort in gesprek over hun kwaliteiten. Bij voorkeur een leerling met de ouder van een klasgenoot. Daarna stellen ze elkaar in de kring voor: “dit is....., moeder/vader/dochter/zoon/(anders) van..... en hij/zij is heel goed in.....” *10 min.*

- De mentor stelt aan ouders de vraag: “Welk beroep zou u kiezen als u nu opnieuw een keuze zou mogen maken?”. Ouders kiezen op basis van deze vraag één of meerdere beroepenkaartjes en vertellen hierover aan de groep. Leerlingen stellen vragen aan de ouders. De mentor geeft het goede voorbeeld. *20 min.*

- De leerlingen en ouders gaan twee aan twee aan een tafel zitten met de kaartjes met beroepen, kwaliteiten en motieven uitgespreid. Samen kiezen zij kaartjes waarvan ze vinden dat die bij de leerling passen. Ze leggen de kaartjes op de placemat. Als ze het eens zijn over de selectie, maken ze een foto van de placemat. Deze foto gaat in het lob-dossier en wordt gebruikt tijdens de volgende ouderactiviteit. *25 min.*

- Afsluiting met aankondiging van het volgende contactmoment.

Nabespreking:

- De mentor bespreekt in de les met de leerlingen hoe zij de bijeenkomst hebben ervaren.
- Leerlingen slaan de foto van de placemat op in hun lob-dossier.
  In een volgend voortgangsgesprek met leerling en ouder wordt de foto gebruikt om vervolgstappen te bespreken.

INTERESSANTE BEROEPEN

NAAM LEERLING

KWALITEITEN

MOTIEVEN

INHOUD KADER AANPAK **WERKMATERIAAL**

Draaiboek interactieve ouderbijeenkomst: profielen verkennen in een carrousel

Leerlingen en ouders gaan een praktijkopdracht uitvoeren in twee profielen, om te verkennen of dit bij de kwaliteiten en motieven van de leerling past.

Voorbereiding:

- Leerlingen hebben ter voorbereiding op deze avond een **thuisopdracht** gedaan met hun ouders of een ander familielid, waarin ze een keuze hebben gemaakt voor een profiel waarover ze meer willen weten.
- Iedere leerling maakt zelf een uitnodiging voor zijn/haar ouders. Hiervoor krijgen ze een tekstje aangeleverd met de juiste datum, tijdstip en het thema van de avond. De school zorgt ook zelf voor een aankondiging van de avond.
- De mentor bewaakt dat er voor elke leerling iemand komt, ook als ouders verhinderd zijn.
- Per profiel wordt een klaslokaal ingericht en wordt een praktijkopdracht voorbereid en uitgevoerd door de vakleraren waarin ouders en leerlingen een ervaring kunnen opdoen.
- De mentoren hebben een rol in de ontvangst en begeleiding van de leerlingen uit zijn/haar klas en hun ouders.
- Overige aanwezig leraren krijgen van tevoren een toelichting van de teamleider.

Tip: bereid de introductie op de bijeenkomst goed voor: wat is het doel van de avond en de opdrachten, wat verwacht je van ouders tijdens de bijeenkomst en achteraf thuis, wanneer kom je terug op de ervaringen van deze carrousel?

Tip: spreek af wie de ouders aan de voordeur ontvangt en de weg wijst naar de lokalen. Oudere jaars leerlingen kunnen hierin assisteren.

Benodigdheden:

- Kaartjes met de namen van de leerlingen en het gekozen profiel
- Apparatuur (laptop, beamer)
- Opdrachten en benodigdheden voor het uitvoeren hiervan
- Reflectieformulieren (zie pagina 69)
- Ouderejaars leerlingen die groepen begeleiden naar de lokalen

Programma

- Ontvangst bij de ingang. Ieder koppel van leerling en ouder krijgt een kaartje met hun naam en het gekozen profiel, zodat je later kunt zien wie er wel/niet was. Ouderjaars leerlingen begeleiden ouders en leerlingen naar de vaklokalen.
- Vakdocent geeft een korte toelichting op de avond en over het profiel, beroepen en werkzaamheden in het profiel, en uitleg over de opdracht. *5 min.*
- Koppels van leerling en ouder werken aan de opdracht. *25 min.*
- Ouderejaars leerlingen begeleiden ouders en leerlingen gaan naar een volgend lokaal *5 min.*
- Vakdocent geeft een korte toelichting over het profiel, beroepen en werkzaamheden in het profiel, en uitleg over de opdracht. *5 min.*
- Koppels van leerling en ouder werken aan de opdracht. *25 min.*
- De vakdocent/mentor begeleidt leerling en ouder bij het invullen van de reflectievragen en sluit de avond af. *10 min.*
- Eventueel biedt de school ouders nog de gelegenheid om vragen te stellen aan vakdocenten en mentoren in de aula. *30 min.*

Nabespreking:

- De mentor bespreekt op basis van de reflectieformulieren in de les met de leerlingen hoe zij de bijeenkomst hebben ervaren. Wat hebben zij geleerd van het profiel? Wat willen zij nog meer weten en hoe gaan zij dat aanpakken?
- Leerlingen slaan de thuisopdracht en het reflectieformulier op in hun lob-dossier.
- In een volgend loopbaangericht voortgangsgesprek vindt een terugblik op de bijeenkomst plaats met leerling en ouder en wordt de profielkeuze gemaakt.

Reflectievragen profielkeuzeavond

Voor leerlingen en ouders

Naam leerling _____ Klas _____

Profiel _____

Instructie: Maak de vragen met je ouder en lever het formulier in bij je mentor.

1 . Wat was jullie eerste opdracht?

_____

_____

_____

Vragen voor de ouder:
Wat vond u het leukste om te doen?

_____

_____

_____

Wat vond u daar leuk aan?

_____

_____

_____

Past dit profiel bij uw kind? Waarom wel of waarom niet?

_____

_____

Welk ander profiel vindt u interessant voor uw kind? Waarom?

_____

_____

_____

Vragen voor de leerling:
Wat vond je het leukste om te doen?

_____

_____

_____

Wat vond je daar leuk aan?

_____

_____

_____

Vind je dit profiel bij je passen? Waarom wel of waarom niet?

_____

_____

Van welk ander profiel wil je meer weten?

_____

_____

_____

2 . Wat was jullie tweede opdracht?

*Vragen voor de **ouder**:*
Wat vond u het leukste om te doen?

Wat vond u daar leuk aan?

Past dit profiel bij uw kind? Waarom wel of waarom niet?

Welk ander profiel vindt u interessant voor uw kind? Waarom?

*Vragen voor de **leerling**:*
Wat vond je het leukste om te doen?

Wat vond je daar leuk aan?

Vind je dit profiel bij je passen? Waarom wel of waarom niet?

Van welk ander profiel wil je meer weten?

Draaiboek interactieve ouderbijeenkomst: presentaties door leerlingen over hun stage

Leerlingen presenteren de ervaringen die zij hebben opgedaan tijdens hun stage aan hun ouders en andere ouders. Zo reflecteren zij op deze ervaringen en ontdekken zij wat een volgende stap kan zijn in het opdoen van ervaring met verschillende beroepen.

Voorbereiding:

- Leerlingen maken in de mentorles een presentatie (powerpoint, moodboard, mindmap) over de stage die ze net hebben afgerond. De mentor ziet toe op de kwaliteit van de presentaties. Een thuisopdracht kan eventueel input voor de presentatie leveren.

- Leerlingen vormen groepjes van vijf klasgenoten met wie ze de presentatie gaan geven. De mentor bepaalt de indeling van deze groepjes of laat de leerlingen zelf kiezen.

- Elke leerling krijgt tien minuten, inclusief de tijd voor de reactie van ouders op de presentaties.

- Iedere leerling maakt zelf een uitnodiging voor zijn/haar ouders. Hiervoor krijgen ze een tekstje aangeleverd met de juiste datum, tijdstip en het thema van de avond. Zorg ook voor een aankondiging vanuit de school.

- De mentor bewaakt dat er voor elke leerling iemand komt, ook als ouders verhinderd zijn.

- Regel dat op de ouderbijeenkomst zelf bij iedere groepje een leraar aanwezig is die aan ouders en leerlingen het doel van de presentaties uitlegt, de sessie begeleidt en ervoor zorgt dat na iedere presentatie ouders vragen kunnen stellen en een compliment geven (en zelf het goede voorbeeld geeft met vragen en complimenten).

Tip: Check van te voren de apparatuur en laat leerlingen hun bestanden alvast aanleveren.

Tip: Laat leerlingen noteren welke tips en complimenten ze hebben gekregen tijdens hun presentatie of vragen ouders dit te doen voor hun kind of klasgenoten voor elkaar.

Tip: Bereid de introductie voor ouders goed voor: wat is het doel van de presentaties, wat verwacht je van ouders tijdens de bijeenkomst en achteraf thuis, en wanneer kunnen ouders contact hebben met de mentor over zaken die niet aan de orde komen (zoals cijfers en gedrag)?

Tip: Spreek af wie de ouders ontvangt aan de voordeur en de weg naar de lokalen wijst.

Benodigdheden:
- Apparatuur (laptop, beamer)
- Vragenwijzer voor ouders (zie pagina 74)
- Complimentenwijzer voor ouders (zie pagina 73)

Programma
- Welkom door mentor en uitleg van het doel van de presentaties en werkwijze van de avond. *5 min.*
- Presentaties door leerlingen (elke presentatie gevolgd door een vragenronde en een complimentenronde). *50 min.*
- Afronding en aankondiging volgende contactmoment met ouders. *5 min.*

Nabespreking:
- De mentor bespreekt met leerlingen wat ze hebben geleerd van de stage, van het presenteren en de vragen, tips en complimenten van de ouders en welke vervolgstap ze willen zetten.

- Leerlingen noteren voor zichzelf wat hun vervolgstap is op de stage en de verbeterpunten voor hun presentatie.

- Leerlingen slaan hun presentatie, tips, complimenten, vervolgstap en verbeterpunten voor de volgende keer op in hun lob-dossier.

Complimentenwijzer voor ouders

Na afloop van de presentatie kunt u een compliment geven aan het kind.
Enkele suggesties:

Ik vind jou heel **DUIDELIJK**	Ik vind jou heel **ENTHOUSIAST**	Ik vind jou heel **VRIENDELIJK**
Ik vind jou heel	Ik vind jou een **DOORZETTER**	Ik vind jou heel **CREATIEF**
Ik vind jou heel **PRECIES**	Ik vind jou heel **GRAPPIG**	Ik vind jou heel **RUSTIG**
Ik vind jou heel **ZORGVULDIG**	Ik vind jou heel **ZELF-VERZEKERD**	Ik vind jou heel **EERLIJK**
Ik vind jou heel **OVERTUIGEND**	Ik vind jou heel **BESCHEIDEN**	Ik vind jou heel .....

Vragenwijzer voor ouders over stages

Na afloop van de presentatie kunt u vragen stellen aan het kind.
Enkele ideeën voor vragen:

- *Welke kwaliteiten heb jij die passen bij deze stage?*
- *Wat vond jij het leukste van deze stage?*
- *Wat vond jij het minst leuke van deze stage?*
- *Wat waren de werkzaamheden in deze stage?*
- *Ken je mensen die het beroep uitoefenen op andere plekken dan jouw stageplaats?*
- *Wat weet je over de werkgelegenheid bij dit beroep?*
- *Wat weet je van de werktijden in dit beroep?*
- *Weet je wat je kunt verdienen in dit beroep?*
- *Zou je deze stage aanraden aan andere leerlingen? Aan wie? Waarom?*
- *Wat wil je nog verder verkennen over dit beroep?*
- *Welke andere beroepen wil je nog verkennen?*
- *Ik heb een tip voor je, namelijk.....*

www.aanpakjeugdwerkloosheid.nl
www.expertisepuntlob.nl
www.leerloopbanen.nl
www.hr.nl/gereedschapskist

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Bijzondere Leerstoel
LEEROMGEVING & -LOOPBANEN

Kenniscentrum Talentontwikkeling

HOGESCHOOL ROTTERDAM